

Strasbourg, 23 februarie 2006

Public

ACFC/OP/II(2005)007

COMITETUL CONSULTATIV AL CONVENȚIEI CADRU PENTRU PROTECȚIA MINORITĂȚILOR NAȚIONALE

A DOUA OPINIE PRIVIND ROMÂNIA,

ADOPTATĂ LA 24 NOIEMBRIE 2005

SUMAR

România a continuat să-și manifeste hotărârea în ceea ce privește aplicarea Convenției - cadru și a luat măsuri noi pentru a menține și dezvolta climatul de toleranță și înțelegere interculturală care caracterizează în general societatea românească. Noi măsuri legislative, instituționale și practice au fost adoptate pentru a întări protecția persoanelor aparținând minorităților naționale în domenii precum nediscriminarea, utilizarea limbilor minoritare în sfera publică, educația, unde situația romilor s-a bucurat de o atenție particulară, dar resursele financiare necesare nu au fost întotdeauna garantate.

Legislația română prevede garanții importante pentru participarea minorităților naționale iar acestea, în special minoritatea maghiară, joacă un rol activ în viața publică din România. Cu toate acestea, accesul la mecanismele de participare existente și la susținere din partea statului nu se extind către toate organizațiile și comunitățile interesate.

Măsuri suplimentare sunt necesare pentru a asigura o aplicare mai eficientă a legislației anti discriminare și pentru creșterea toleranței și a conștientizării publicului, în special în ce privește egalitatea deplină și efectivă a romilor. Situația economică și socială a romilor rămâne problematică și sunt necesare eforturi suplimentare, inclusiv de natură financiară, pentru a trata manifestările de discriminare și dificultățile pe care romii încă le întâmpină în domeniile angajării, situației locative, sănătății și educației.

O abordare echilibrată față de preocupările tuturor părților interesate trebuie să prevaleze în procesul actual de restituire a proprietăților, cu luarea în considerare a impactului acestuia asupra situației persoanelor aparținând grupurilor mai vulnerabile.

CONȚINUT

I. PRINCIPALELE CONSTATĂRI

Procesul de monitorizare

Cadrul legislativ general

Egalitatea și protecția contra discriminării

Păstrarea și dezvoltarea culturii și identității persoanelor aparținând minorităților naționale

Toleranță și dialog intercultural

Folosirea limbilor minoritare în sfera publică

Educație

Participare

II. CONSTATĂRI ASUPRA APLICĂRII FIECĂRUI ARTICOL

Articolul 3 al Convenției - cadru

Articolul 4 al Convenției - cadru

Articolul 5 al Convenției - cadru

Articolul 6 al Convenției - cadru

Articolul 7 al Convenției - cadru

Articolul 8 al Convenției - cadru

Articolul 9 al Convenției - cadru

Articolul 10 al Convenției - cadru

Articolul 11 al Convenției - cadru

Articolul 12 al Convenției - cadru

Articolul 13 al Convenției - cadru

Articolul 14 al Convenției - cadru

Articolul 15 al Convenției - cadru

III. REMARCI CONCLUZIVE

Evoluții pozitive

Probleme preocupante

Recomandări

**COMITETUL CONSULTATIV AL CONVENȚIEI CADRU PENTRU PROTECȚIA
MINORITĂȚILOR NAȚIONALE**

A DOUA OPINIE REFERITOARE LA ROMÂNIA

1. Comitetul Consultativ a adoptat prezenta opinie la data de 24 noiembrie 2005 în conformitate cu articolul 26(1) al Convenției cadru și cu Regula 23 a Rezoluției (97) 10 a Comitetului Miniștrilor. Constatările se bazează pe informațiile conținute în raportul de țară (în continuare raportul) primit la data de 6 iunie 2005 și pe alte surse scrise și pe informațiile obținute de Comitetul Consultativ din contacte guvernamentale și non-guvernamentale din timpul vizitei la București și Brașov din perioada 3-7 octombrie 2007.
2. Prima parte a documentului conține principalele constatări ale Comitetului Consultativ în problemele esențiale referitoare la aplicarea Convenției - cadru în România. Aceste constatări sunt reflectate mai detaliat în Partea a doua, care acoperă prevederile Convenției - cadru referitor la care Comitetul Consultativ a ridicat chestiuni de substanță.
3. Ambele părți conțin referiri extinse la follow-up-ul la constatările primului ciclu de monitorizare a aplicării Convenției - cadru cuprinse în prima opinie a Comitetului Consultativ referitoare la România, adoptată la data de 6 aprilie 2001, și la Rezoluția corespunzătoare a Comitetului Miniștrilor, adoptată la data de 13 martie 2002.
4. Remarcile concluzive, din partea a treia, pot servi ca bază pentru concluziile și recomandările Comitetului Miniștrilor referitoare la România, care vor urma.
5. Comitetul Consultativ așteaptă cu interes continuarea dialogului cu autoritățile române precum și cu reprezentanții minorităților naționale și toți cei implicați în aplicarea Convenției-cadru. În vederea promovării unui proces transparent și incluziv, Comitetul Consultativ încurajează autoritățile să facă public prezentul aviz din momentul primirii.

I. PRINCIPALELE CONSTATĂRI

Procesul de monitorizare

6. România a continuat să aibă o abordare constructivă față de procedura de monitorizare a Convenției - cadru și a organizat, de asemenea, un seminar de follow-up ca urmare a adoptării primei opinii a Comitetului Consultativ. Comitetul Consultativ dorește să sublinieze abordarea constructivă și transparentă a diverselor autorități publice pe care le-a întâlnit în contextul celui de-al doilea ciclu de monitorizare. De asemenea, notează cu satisfacție progresul considerabil înregistrat în România din momentul primei vizite, în termeni de profesionalism și deschidere. Cu toate acestea, în ceea ce privește consultarea cu minoritățile naționale înainte de transmiterea celui de-al doilea raport național, Comitetul Consultativ regretă că reprezentanții minorităților nu au avut suficiente ocazii pentru a influența efectiv raportul. Un număr de organizații non guvernamentale lucrează în România în domeniul protecției minorităților naționale și contribuie la dezvoltarea acestora.

Cadrul legislativ general

7. Comitetul Consultativ salută angajamentul arătat de autoritățile române în aplicarea Convenției - cadru și numeroasele măsuri juridice și instituționale luate din momentul adoptării primei opinii a Comitetului.

8. O problemă majoră în prezent este proiectul Legii privind statutul minorităților naționale, în prezent examinat de către Parlament. În rândul minorităților reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale există consens că legea este necesară pentru a garanta respectarea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale din România. Recunoscând importanța acestui scop, Comitetul Consultativ solicită autorităților să se asigure că legislația este conformă cu abordarea deschisă și flexibilă susținută de Comitet și că respectă pluralismul în rândul minorităților. O evaluare a tuturor efectelor implementării legii preconizate trebuie încă să fie realizată.

Egalitate și protecție contra discriminării

9. Comitetul Consultativ notează cu satisfacție măsurile pozitive luate de către autoritățile române pentru promovarea egalității depline și efective în diferite domenii între persoanele aparținând minorităților naționale și majoritate. Comitetul notează, inter alia, sistemul de locuri rezervate introdus pentru a încuraja accesul romilor la licee și universități, precum și măsurile de sprijin al utilizării în public a limbilor minorităților naționale, precum și sistemul de reprezentare a minorităților în Parlament. Deși cadrul juridic și instituțional în domeniul nediscriminării a fost adoptat, există doar cazuri rare de aplicare a legislației pentru combaterea discriminării. Modalități de a depăși aceste temeri sunt instruirea suplimentară și informarea publicului și a juriștilor, precum și eforturi pentru a asigura independența și resursele necesare Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.

10. În ciuda numeroaselor măsuri adoptate pentru îmbunătățirea situației lor, majoritatea romilor continuă să se diferențieze de restul populației prin disparități considerabile. Dacă primele rezultate încep să fie vizibile, în special în domeniul educației, impactul acestor măsuri rămâne limitat pe ansamblu, iar romii continuă să se confrunte cu dificultăți serioase precum discriminarea în majoritatea domeniilor esențiale, inclusiv în ceea ce privește munca, accesul la locuință și sănătatea.

Păstrarea și dezvoltarea culturii și identității persoanelor aparținând minorităților naționale

11. România a depus eforturi lăudabile pentru a sprijini păstrarea și dezvoltarea identității și culturii persoanelor aparținând minorităților naționale. Cu toate acestea, cea mai mare parte a sprijinului este distribuită prin Consiliul Minorităților Naționale către organizațiile reprezentate în Consiliu, lăsând organizațiile nereprezentate în Consiliu și minoritățile reduse numeric în dezavantaj.

12. Recent, au fost adoptate măsuri mai susținute pentru accelerarea procesului de restituire a proprietăților bisericilor și a celor care au aparținut în trecut comunităților etnice. Cu toate acestea, nu a fost făcută nicio evaluare asupra impactului acestui proces asupra persoanelor aparținând minorităților naționale în general, în special asupra romilor.

Toleranță și dialog intercultural

13. Comitetul Consultativ notează existența în România a unui climat social care favorizează dialogul și înțelegerea multiculturală dintre minoritățile naționale și majoritate. Legislația penală a fost recent amendată pentru a soluționa infracțiunile motivate etnic sau rasial. În alte domenii, precum educația sau mass media, există loc pentru o mai bună includere a aspectelor referitoare la istoria și cultura minorităților naționale, de exemplu prin revizuirea programelor sau manualelor destinate majorității și prin alocarea unor ore mai bune programelor minorităților destinate unor audiențe mai largi.

14. Deși există progrese în modul în care media relatează aspectele legate de minorități, anumite ziare continuă să publice articole care reflectă prejudecăți la adresa romilor, în special la nivel local. Mai mult, există cazuri izolate de politicieni care exprimă vederi ostile la adresa romilor iar astfel de opinii sunt reluate în media. De asemenea, în pofida unei îmbunătățiri substanțiale a conduitei poliției ca rezultat al pregătirii specifice și a măsurilor de sensibilizare, cazuri de comportament abuziv sau de atitudini ostile la adresa romilor, sau chiar de violență în anumite momente, continuă să fie raportate și necesită mai multe investigații eficiente și imparțiale.

Utilizarea limbilor minoritare în sfera publică

15. De câțiva ani, România a făcut progrese notabile la nivel legislativ și practic în legătură cu utilizarea limbilor minorităților în sfera publică. Persoanele aparținând minorităților naționale pot utiliza limba maternă în relațiile cu autoritățile publice iar limbile lor pot fi utilizate în indicațiile topografice locale. Luând notă de dificultățile semnalate în câteva cazuri, Comitetul Consultativ salută eforturile depuse de România pentru a asigura aplicarea efectivă a dispozițiilor constituționale și legale relevante. În plus, Comitetul Consultativ notează că, în conformitate cu Constituția revizuită, persoanele aparținând minorităților naționale au dreptul de a utiliza limba maternă în instanțe, iar această posibilitate nu mai este restrânsă doar la instanțele penale.

Educație

16. Autoritățile române au continuat să acorde o atenție deosebită condițiilor necesare pentru a asigura accesul egal la educație al persoanelor aparținând minorităților naționale, ca și

pentru a aplica efectiv dreptul lor de a învăța în limba maternă sau de a primi educație în această limbă. Cu toate acestea, eforturile au loc în contextul în care bugetul alocat pentru educație este foarte redus, ceea ce uneori are ca rezultat faptul că multe eforturi sunt complet dependente de finanțarea de la donatorii internaționali.

17. Problemele persistă în acest domeniu, în special pentru minoritățile reduse numeric, și este de presupus că noul sistem descentralizat de finanțare a educației va face posibilă o acoperire mai bună a necesităților.

18. Măsurile specifice au fost adoptate pentru a promova accesul egal al romilor la educație la toate nivelurile, pentru a reduce absenteismul și abandonul școlar și pentru îmbunătățirea performanței școlare a elevilor romi. Eforturi speciale au fost făcute pentru a pregăti material didactic adecvat și pentru a pregăti profesorii necesari pentru a se asigura că elevii pot studia elemente ale istoriei și culturii comunității și pot studia limba lor. Cu toate acestea, situația educațională a romilor rămâne o provocare pentru autorități, deoarece absenteismul și eșecul școlar persistă, iar cazuri ocazionale de izolare a copiilor romi în sistemul școlar au fost raportate.

Participare

19. Legislația română prevede garanții considerabile pentru participarea persoanelor aparținând minorităților naționale la viața publică, mai ales în ceea ce privește reprezentarea în Parlament garantată prin lege. Minoritatea maghiară are o prezență puternică în viața publică din România, participând în prezent la Guvern și influențând considerabil politica statului de protecție a minorităților. Recent, alte minorități naționale au ajuns, de asemenea, în poziția de a participa mai eficient la dezbaterile politice. Progresul nu este la fel de evident în ceea ce privește participarea romilor în Parlament, deși există îmbunătățiri la nivel local, prin consilierii romi aleși și prin structurile consultative și pozițiile introduse pentru romi în domeniile educației și sănătății. Minoritățile naționale, în special cele reduse numeric, sunt în continuare sub-reprezentate în anumite sectoare ale administrației publice, precum justiția și poliția.

20. Comitetul Consultativ constată că autoritățile au dialog cu minoritățile naționale exclusiv prin intermediul organizațiilor reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale. Mai mult, acestea sunt tot cele reprezentate în Parlament și adeseori reprezentate prin aceleași persoane, astfel că dialogul poate fi puternic politizat. Comitetul Consultativ consideră că o abordare mai incluzivă ar trebui urmată, deoarece aranjamentul prezent poate fi dăunător pluralismului în cadrul diverselor comunități. Abordarea actuală pune, de asemenea, probleme la nivel local, reflectate în legislația electorală în vigoare, precum și în proiectul Legii privind statutul minorităților naționale.

II. COMENTARIILE ASUPRA APLICĂRII FIECĂRUI ARTICOL

Articolul 3 al Convenției - cadru

Sfera de aplicare a Convenției - cadru

Constatările primului ciclu de monitorizare

21. În prima sa opinie, Comitetul Consultativ a încurajat autoritățile să ia în considerare posibilitatea includerii altor grupuri în aplicarea Convenției - cadru, adoptând, acolo unde este indicat, o abordare a fiecărui articol și consultându-i pe cei interesați. Autoritățile au fost încurajate în special să implice reprezentanții ceangăilor în considerarea acestei chestiuni.

Situația actuală

a. Evoluții pozitive

22. Comitetul Consultativ salută faptul că, după cum se indică în raportul statului, sfera de includere a Convenției cadru a fost extinsă de către România pentru a acoperi alte două grupuri de persoane considerate ca aparținând minorităților naționale – macedonenii și rutenii – acum reprezentați în Parlament și în consiliul Minorităților Naționale. Următoarele 20 de minorități naționale sunt reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale: albanezii, armenii, bulgarii, croații, germanii, grecii, maghiarii, italienii, evreii, polonezii, romii, rușii – lipoveni, sârbii, slovacii și cehii (reprezentați printr-o singură organizație), tătarii, turcii, ucrainenii, macedonenii și rutenii.

23. Mari discuții au avut loc recent în România asupra definiției de „minorități naționale” și a accesului la protecția acordată ca rezultat al dobândirii acestui statut, în special în contextul dezbaterii proiectului Legii privind statutul minorităților naționale. Minoritățile speră că, după adoptarea acestei legi, mai multe clarificări vor avea loc, oferind un răspuns potrivit cu tendințele socio-demografice și formalizând prin lege abordările oficiale. Comitetul Consultativ consideră că sunt chestiuni esențiale pentru realizarea unei politici coerente și stabile pentru protecția minorităților naționale și notează că este un consens în cercurile interesate asupra necesității unei mai mari clarități în această privință.

b) Probleme în suspensie

24. Cu toate acestea, Comitetul Consultativ notează că persoanele aparținând altor grupuri, ceangăii maghiari și aromânii în special, au exprimat un interes față de măsurile adoptate de către stat pentru a proteja minoritățile naționale și, astfel, față de protecția acordată prin Convenția cadru. Comitetul Consultativ are impresia că, deși discuții asupra acestui subiect au loc în cadrul comunităților respective și în cercuri academice, a existat un dialog limitat între autorități și reprezentanții celor în cauză, iar un răspuns oficial este încă așteptat.

25. Aceasta privește în primul rând pe ceangăii maghiari¹, care au informat Comitetul Consultativ asupra dorinței lor de a primi sprijin din partea statului pentru eforturile lor de a păstra identitatea lingvistică și tradițiile artistice, culturale și religioase. Comitetul Consultativ

notează că există opinii divergente în cadrul comunității ceangăilor, unii considerând că în timp ce religia lor (catolică) îi diferențiază de populația majoritară, ei nu constituie un grup etnic separat. Comitetul Consultativ ia notă de cererea formulată de acea parte a comunității ceangăilor care se consideră un grup distinct și doresc să beneficieze de sprijinul statului în domeniile relevante pentru păstrarea identității lor, inclusiv utilizarea limbii lor în contextul

ceremoniilor religioase. Autoritățile par să privilegieze ideea că ceangăii formează un grup religios separat în cadrul majorității dar nu au o identitate etnică distinctă. Cu toate acestea, Comitetul Consultativ notează că, în practică, membrii acestei comunități au fost în măsură să studieze limba maghiară în școli publice și că numărul elevilor a crescut (de la 32 în 2001/2002 la 725 în 2005/2006).

26. Comitetul Consultativ notează că în aprilie 2005 o asociație a aromânilor a solicitat autorităților să fie recunoscută ca minoritate națională. Vederi divergente au fost, de asemenea, notate în cadrul comunității, precum și asupra existenței unei limbi și identități separate a aromânilor și asupra necesității unei astfel de recunoașteri. O parte a acestei comunități crede că aromânii utilizează un dialect al limbii române și reprezintă un sub-grup al poporului român, ceea ce este și abordarea autorităților. Se notează în context că, în procesarea ultimului recensământ, din martie 2002, Institutul Național de Statistică a inclus pe cei care s-au autoidentificat drept aromâni la rubrica pentru români (a se vedea și observațiile de la paragraful 38 de mai jos).

27. Până în prezent România nu are o listă a minorităților recunoscute oficial sau o procedură specifică de recunoaștere a comunităților etnice drept minorități naționale. Cu toate acestea, grupurile luate în considerație și consultate de către guvern în redactarea măsurilor pentru protecția minorităților naționale sunt cele reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale, un organism consultativ cuprinzând reprezentanții cetățenilor aparținând minorităților naționale reprezentate în Parlament². În același timp, privind alegerile pentru Camera Deputaților și Senat, „în înțelesul prezentei legi prin minoritate națională se înțelege un grup etnic reprezentat în Consiliul Minorităților Naționale”³. Aceasta implică faptul că, în absența unei definiții oficiale a „minorității naționale”, în afară de datele furnizate de recensământ, autoritățile, pentru a considera un grup ca minoritate națională, iau în considerare rezultatele alegerilor parlamentare. După cum este indicat mai sus, Comitetul Consultativ salută includerea a două noi grupuri în sfera de aplicare a Convenției cadru ca urmare a alegerilor parlamentare din anul 2000. În același timp, Comitetul Consultativ, consideră problematic din punctul de vedere al articolului 3 al Convenției că rezultatele obținute în alegeri sunt considerate ca factor decisiv pentru confirmarea existenței unei minorități naționale. Comitetul Consultativ consideră esențială asigurarea că un astfel de criteriu nu duce la distincții nejustificate între grupurile eligibile pentru protecția acordată de Convenția cadru.

28. Comitetul Consultativ notează, de asemenea, că proiectul Legii pentru statutul minorităților naționale, astfel cum este redactat la data adoptării prezentei opinii, include o listă exclusivă a 20 de comunități, reprezentând „în spiritul prezentei legi, minoritățile naționale care trăiesc în România” și o definiție a „minorității naționale”⁴, incluzând, între altele, criteriul cetățeniei.

29. Comitetul Consultativ consideră că o astfel de abordare nu reflectă în mod adecvat spiritul de deschidere și dialog cerut de articolul 3 și alte prevederi ale Convenției cadru și consideră că o listă care nu este exhaustivă ar păstra dinamica și flexibilitatea înțelegerii conceptului de minoritate națională. Comitetul Consultativ ar prefera astfel o formulare care, în loc să excludă anumite grupuri potențial interesate, ar lăsa spațiu pentru posibilitatea adăugării în viitor a unor grupuri suplimentare care ar putea fi incluse în sfera de cuprindere a legislației interne privind protecția minorităților și a aplicării Convenției cadru.

30. Comitetul Consultativ consideră că, deși cetățenia este o solicitare legitimă în domenii precum reprezentarea în Parlament, aplicarea generală a unui astfel de criteriu ridică probleme

în alte domenii cheie acoperite de Convenția cadru, precum nediscriminarea și egalitatea, anumite drepturi lingvistice și culturale.

Recomandări

31. Autoritățile sunt încurajate să ia în considerare posibilitatea includerii în sfera de aplicare a Convenției cadru a altor persoane care au exprimat un interes în protecția acordată de către Convenție, în particular aromânii și ceangăii maghiari, și să inițieze un dialog specific în această privință cu cei interesați. În același timp, ar trebui să continue și să dezvolte măsurile existente pentru sprijinirea și păstrarea identității și culturii celor interesați.

32. Autoritățile ar trebui, de asemenea, să dea asigurări că o abordare deschisă și flexibilă a aplicării Convenției cadru este reflectată în proiectul Legii privind statutul minorităților naționale, pentru a evita excluderi arbitrare și nejustificate și pentru a menține posibilitatea viitoare de includere a altor grupuri, inclusiv non-cetățeni, unde este cazul, în sfera de aplicare a Convenției cadru.

Colectarea datelor

Constatările din primul ciclu

33. În prima opinie asupra României, Comitetul Consultativ a solicitat autorităților să consulte și să implice reprezentanți ai minorităților naționale în organizarea următorului recensământ, în special în ce privește conținutul formularelor de recensământ și opțiunilor și formulării întrebărilor asupra originii etnice.

34. Având în vedere discrepanța dintre statisticile oficiale și propriile estimări ale minorităților naționale, autoritățile erau, de asemenea, încurajate să exploreze căi adiționale de a obține statistici de încredere asupra numărului persoanelor aparținând minorităților naționale și situației lor în diverse domenii.

Situația actuală

a) Evoluții pozitive

35. Comitetul Consultativ notează că în timpul ultimului recensământ al populației din martie 2002, trei întrebări au permis respondenților să exprime originea etnică, limba maternă și religia și că formularea lor a fost discutată anterior în Consiliul Minorităților Naționale. Astfel, persoanele care nu au fost incluse și recunoscute ca grupuri etnice în precedentul recensământ din 1992, precum italienii și ceangăii, au apărut acum ca grupuri distincte în rezultatele recensământului. Similar, numărul romilor, care s-au identificat astfel, a crescut de la 401 087 în 1992 la 535 140 în 2002.

36. Comitetul Consultativ notează cu interes volumul mare de informații detaliat conform multor criterii relevante (vârstă, sex, distribuție geografică sau alte criterii) disponibile la Institutul Național de Statistică referitor la situația minorităților naționale în domenii precum situația locativă, educația, sănătatea. Salută, de asemenea, disponibilitatea INS de a face

aceste informații publice pentru toate instituțiile interesate și de a realiza, noi cercetări, mai specifice.

b) Probleme în suspensie

37. Salutând faptul că un mare număr de romi au ales să se declare astfel, în timpul ultimului recensământ, Comitetul Consultativ notează că există mari discrepanțe în privința romilor între statisticile recensământului și alte estimări, atât oficiale cât și neoficiale. Aceste estimări plasează numărul romilor la un nivel mult mai mare (între 1 și 2 milioane).

38. Raportul național arată că, în procesarea datelor obținute la recensământul populației, INS a inclus datele pentru persoane aparținând unor grupuri numerice mai mici în cadrul datelor pentru grupurile înrudite mai mari numeric. Aceasta s-a petrecut în special în ce privește aromânii⁵, dintre care unii au solicitat recunoașterea ca minoritate națională. Comitetului Consultativ nu-i este clar ce criterii au fost utilizate pentru includerea acestora în datele privind grupurile mai numeroase și dacă persoanele în cauză au fost consultate asupra chestiunii.

Recomandări

39. Autoritățile sunt încurajate să acorde o mai mare atenție consultării reprezentanților persoanelor implicate în momentul procesării pentru publicare oficială a datelor referitoare la originea etnică, obținute ca urmare a recensământului.

40. În momentul planificării măsurilor de protecție a romilor, autoritățile ar trebui să ia în considerare marea diferență dintre cifrele care rezultă din recensământ și celelalte estimări asupra numărului lor.

Articolul 4 al Convenției - cadru

Prevenirea și protecția împotriva discriminării

Constatările primului ciclu

41. În primul său aviz cu privire la România, Comitetul Consultativ a cerut autorităților să aplice în întregime și fără întârziere dispozițiile legale care asigură protecția împotriva discriminării și să ia toate măsurile necesare astfel încât Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării să fie în măsură să acționeze eficient și corespunzător.

Situația actuală

a. Evoluții pozitive

42. Comitetul consultativ salută măsurile legislative adoptate de România pentru întărirea protecției împotriva discriminării. Ia notă în mod special de adoptarea Legii nr. 48/2002, prin care se ratifică Ordonanța Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și pedepsirea tuturor formelor de discriminare, și sunt aduse laolaltă toate prevederile legale care reglementează

măsurile anti-discriminare din România. Codul de conduită al funcționarilor publici, adoptat prin Legea nr. 7/2004, este, de asemenea, o importantă adăugire la reglementările introduse în România în scopul asigurării conformității cu principiile egalității și nediscriminării.

43. Comitetul Consultativ ia notă, de asemenea, de faptul că Constituția României, revizuită în 2003, introduce, pe lângă alte noi prevederi referitoare la protecția minorităților, o interdicție cu privire la naționalizare sau orice altă formă de expropriere pe motive sociale, etnice, religioase, politice sau orice alt criteriu de discriminare a proprietarilor (Articolul 44(4)).

44. La nivel instituțional, Comitetul Consultativ ia notă de înființarea Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării⁶, ca organ de specialitate care supraveghează respectarea principiilor tratamentului și oportunităților egale și supraveghează aplicarea legislației anti-discriminare. În pofida caracterului limitat al resurselor materiale și umane disponibile, Consiliul și-a dezvoltat constant activitățile, atât sub aspectul informării și conștientizării, cât și al aplicării de sancțiuni împotriva celor care au comis acte de discriminare. Consiliul Consultativ ia notă cu satisfacție de angajamentul sporit al Consiliului în sensul îmbunătățirii metodelor și condițiilor sale de lucru, creșterii vizibilității și întăririi credibilității sale. Consiliul Consultativ apreciază totodată eforturile făcute pentru ca minoritățile naționale, inclusiv romii, să fie reprezentate în Colegiul Director.

45. Plângerile referitoare la discriminare⁷ și deciziile adoptate se referă în principal la acte de discriminare împotriva romilor, în special cu privire la accesul în locuri publice și articole cu conținut rasist sau anunțuri apărute în presă. Comitetul Consultativ ia notă de deciziile și sancțiunile aplicate (sub formă de amendă) urmare unor plângeri cu privire la discriminare în legătură cu accesul la locuință sau în procesul educativ.

b) Probleme în suspensie

46. Comitetul Consultativ ia notă de faptul că numeroase surse neguvernamentale au criticat Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării pentru influența sa limitată și slaba autoritate față de instituțiile publice, precum și pentru incapacitatea de a trata în profunzime problemele legate de discriminare. Una din principalele preocupări exprimate de sursele respective e legată de independența instituției. O nouă lege anti-discriminare, pe care o pregătește Guvernul în prezent, vizează întărirea independenței Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării, care va fi plasat sub conducerea Parlamentului.

47. La modul general, Comitetul Consultativ ia notă că s-a înregistrat un număr mic de cazuri de discriminare pe motiv de etnie. Aceasta se poate datora rarității unor astfel de situații, dar și faptului că, adesea, legislația anti-discriminare nu este utilizată de cei interesați, în speță judecători, avocați, procurori ș.a., iar publicul larg nu este suficient de informat cu privire la legislație. Comitetul Consultativ speră că măsurile legislative recent adoptate pentru a încuraja recrutarea de persoane aparținând minorităților naționale în sistemul judiciar va face posibilă creșterea gradului de conștientizare a problemelor legate de minorități la nivelul profesiunilor juridice. (v. comentariile aferente la pag. 181).

Recomandare

48. Autoritățile trebuie să adopte măsurile necesare astfel încât Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării să poată acționa independent și eficient. În acest scop, trebuie acordată o atenție specială legislației revizuirii statutului și alocării resurselor umane și financiare corespunzătoare. Este nevoie, totodată, de informații suplimentare și de adoptarea de măsuri pentru o mai amplă conștientizare a legislației anti-discriminare de către publicul larg și autoritățile publice.

Aplicarea principiului egalității și nediscriminării cu privire la romi

Constatările primului ciclu

49. În prima sa Opinie cu privire la România, Consiliul Consultativ a cerut autorităților române să abordeze mai hotărât problema inegalităților de ordin economic și social care afectează populația roma și să prevină și să lupte împotriva situațiilor în care romii suferă de discriminare pe diverse planuri.

Situația actuală

a. Evoluții pozitive

50. În aplicarea Strategiei privind ameliorarea situației romilor, adoptată de Guvern în 2001, îmbunătățirea condiției generale a acestei minorități a fost prioritate a autorităților române în ultimii ani. La nivel instituțional, un comitet comun de implementare și monitorizare, cu Agenția Națională pentru Romi în calitate de organ executiv, este responsabil pentru planificarea, coordonarea și supravegherea punerii în aplicare a diverselor măsuri stabilite potrivit respectivei Strategii. În întreaga țară, oficii județene pentru romi au fost înființate în cadrul prefecturilor și experți romi au fost angajați de autoritățile municipale.

51. Așa cum indică raportul de țară, mai multe proiecte și programe au fost puse în aplicare pentru a-i ajuta pe romi să facă față dificultăților întâmpinate în cele mai multe aspecte ale vieții lor și să reducă decalajul dintre ei și restul populației. Comitetul Consultativ ia notă cu satisfacție de faptul că măsurile acestea, adoptate în majoritatea cazurilor în cooperare cu organizațiile neguvernamentale și cu sprijin financiar extern, încep să producă rezultate în diverse domenii – locuințe, muncă, sănătate și formare profesională.

52. Spre exemplu, mediatorii și inspectorii școlari pentru romi au fost numiți în domeniul educației, împreună cu formele de învățământ la distanță pentru învățătorii romi. Urmare acestor măsuri, un număr sporit de copii romi sunt în măsură să învețe în limba romani. Ei dispun acum de manuale corespunzătoare și material educativ.

53. În vederea ameliorării situației de sănătate a romilor, au fost desfășurate eforturi pentru ridicarea gradului de conștientizare a comunității și facilitarea accesului la sistemul de sănătate, inclusiv prin intermediul mediatorilor sanitari. Pentru aceste posturi au fost recrutate și pregătite aproape 200 de femei din etnia roma. În domeniul angajării, au fost realizate un număr de proiecte cu organizații neguvernamentale pentru a facilita accesul romilor la piața forței de muncă (formare profesională sau recalificare, târguri de slujbe pentru romi etc.).

b) Probleme în suspensie

54. Punerea în aplicare a Strategiei de îmbunătățire a situației romilor, precum și impactul acestei strategii au fost limitate, cu toate că s-au înregistrat progrese în diverse domenii vizate. Situația actuală este adesea explicată prin lipsa de resurse bugetare alocate pentru aplicarea Strategiei, atât în ansamblu, cât și pe fiecare domeniu, alături de insuficienta coordonare a celor implicați și lipsa unei supravegheri adecvate. De asemenea, s-a înregistrat o participare slabă sau ineficientă a comunității romilor în diversele faze de concepere și punere în aplicare a măsurilor prevăzute în Strategie.

55. Drept consecință, romii continuă să se confrunte cu serioase probleme în multe domenii și să cadă victime marginalizării și excluderii sociale. În ciuda numeroaselor măsuri adoptate pentru a-i ajuta pe romi să penetreze pe piața forței de muncă, șomajul rămâne ridicat în rândul acestei minorități, femeile rome fiind în mod special afectate. Probleme serioase sunt, de asemenea, semnalate în privința condițiilor de locuit și de viață, în general, care continuă să fie extrem de dificile pentru o mare parte din populația respectivă. În anumite cazuri, soluția adoptată de autoritățile locale pentru a face față acestor dificultăți – măsuri de evacuare urmate de mutarea în alte locuințe - nu au făcut decât să înrăutățească situația celor vizați. Comitetul Consultativ ia notă, totodată, de faptul că romii se confruntă cu greutăți suplimentare în contextul procesului de restituire a proprietăților, aflat în curs în România (v. mai jos observațiile de la punctul 5).

56. În domeniile sănătății și asistenței sociale, romii, care constituie grupul de populație cu cel mai mare număr de familii care trăiesc de pe urma ajutorului social, sunt în mod special afectați de problemele generale legate de punerea în aplicare a legislației. În domeniul educației, în ciuda progreselor semnificative înregistrate, romii trebuie să facă față multor probleme, iar acestea au un impact negativ asupra accesului lor la piața forței de muncă și asupra condițiilor lor de viață (v. mai jos observațiile la articolele 12 și 14).

57. Trebuie notat, totodată, că, deși mai puțin frecvente și în ciuda sancțiunilor aplicate de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării, discriminări împotriva romilor în diverse domenii continuă să fie semnalate, pornind de la refuzul de a angaja romi până la practica discriminatorie a unor autorități locale în ceea ce privește restituirea terenurilor și accesul la beneficiile de ordin social.

58. Comitetul Consultativ ia notă cu îngrijorare că, potrivit unor estimări ale autorităților, circa 50.000 de romi nu au acte de identitate, situație care ridică serioase obstacole în calea accesului lor la majoritatea drepturilor economice și sociale (asistență socială, educație, angajare, locuințe). Dificultăți majore se ivesc, totodată, urmare lipsei de acte, pentru romii care locuiau în casele afectate de inundațiile din vara anului 2005. Totuși, se întreprind eforturi pentru a ajuta persoanele vizate să obțină respectivele documente și Inspectoratul Național pentru Evidența Persoanelor se află în contact cu organizațiile de romi pentru a identifica în comun cele mai bune soluții.

Recomandări

59. Autoritățile trebuie să ia măsuri hotărâte, pe bază de consultări cu romii, pentru a depăși lipsurile înregistrate în domeniile identificate drept prioritare potrivit evaluării realizate în Strategia guvernamentală pentru romi din 2001. O atenție sporită trebuie acordată nivelului resurselor alocate în acest context.

60. Autoritățile sunt chemate să asigure o continuă urmărire a situațiilor de practici sau atitudini discriminatorii față de romi. În același timp, trebuie intensificate activitățile de informare și conștientizare în acest domeniu, adresate romilor, restului populației și autorităților publice implicate.

Articolul 5 din Convenția – cadru

Sprrijinul statului pentru păstrarea culturii minorităților naționale

Constatările primului ciclu

61. În prima sa Opinie privind România, Comitetul Consultativ a salutat eforturile autorităților române în sprijinirea și dezvoltarea culturilor minorităților naționale și le-a încurajat să ia în considerare, dincolo de statistici, situația actuală a diverselor minorități.

62. Autoritățile au fost încurajate, de asemenea, să ia măsuri suplimentare, în consultare cu comunitatea romilor, pentru consolidarea identității romilor și îmbunătățirea percepției sociale asupra acestei identități.

Situația actuală

a. Evoluții pozitive

63. Comitetul Consultativ notează că autoritățile au continuat să acorde sprijin pentru activitățile culturale ale minorităților naționale și eforturi apreciabile au fost întreprinse în acest domeniu, luând în considerare resursele limitate disponibile. Sute de proiecte depuse de 20 de comunități reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale au primit finanțări din partea Ministerului Culturii. Ungurii, germanii, romii și ucrainenii au beneficiat în cea mai mare măsură de aceste finanțări.

64. Este de notat că un nou sistem de finanțare a acestor activități culturale, bazat în primul rând pe competiția între proiecte, a fost recent introdus și va fi pus în practică începând din exercițiul bugetar 2006. Comitetul Consultativ notează, totodată, că, pentru a facilita accesul la finanțări, Ministerul Culturii intenționează să organizeze cursuri de instruire pentru organizațiile minorităților care să ajute la redactarea proiectelor. În acest context, Comitetul Consultativ notează cu satisfacție că și organizațiile și comunitățile care nu sunt reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale pot avea acces la fondurile oferite de Ministerul Culturii pentru sprijinirea activităților culturale.

65. Organizațiile minorităților pot obține fonduri și direct de la bugetul de stat. Aceste fonduri au crescut semnificativ în ultimii ani (de la 90 milioane lei în 2001 la 264.434.000 lei în 2005). Banii, care sunt distribuiți de Departamentul pentru Relații Interetnice, prin Consiliul Minorităților Naționale, sunt destinați acoperirii costurilor de întreținere, dar pot fi folosiți și

în scopuri culturale. Spre exemplu, fundația „Communitas”, căreia maghiarii i-au atribuit responsabilitatea de a distribui fondurile ce le-au fost alocate (în sumă de 58 de milioane lei), folosește fondurile în principal în scopuri culturale, în sprijinul presei maghiare, editării de cărți (47 publicate în 2003) și altor publicații în limba maghiară, precum și pentru alte proiecte culturale și educaționale. Participarea la alte programe guvernamentale și, pentru anumite minorități, sprijinul din partea statului – mamă, suplimentează fondurile alocate din sursele sus-menționate.

66. În general, minoritățile naționale apreciază eforturile întreprinse de autorități în acest domeniu. Prin numeroasele lor instituții, evenimente artistice și publicații în limbile minorităților, ele au o prezență bogată și vizibilă în viața culturală a țării. Există, de asemenea, variate activități multi-culturale care sunt sprijinite de Departamentul pentru Relații Interetnice, care este în mod special activ în acest domeniu.

67. Comitetul Consultativ notează că garanții suplimentare sunt așteptate în urma dezbaterii parlamentare desfășurate în prezent asupra proiectului de Lege privind statutul minorităților naționale care, printre altele, prevede autonomia culturală a minorităților. Proiectul stabilește că „prin autonomie culturală se înțelege capacitatea minorității naționale de a decide în chestiuni legate de identitatea sa culturală, lingvistică și religioasă” (articolul 57.1 din proiect).

68. Comitetul Consultativ consideră că introducerea autonomiei culturale în sistemul român de protecție a minorităților, precum și a mecanismului aferent, ar confirma angajamentul deosebit al României în păstrarea și afirmarea identității minorităților. Comitetul Consultativ dorește să sublinieze că, dacă mecanismul este aplicat, reprezentanții minorităților ar juca un rol important în luarea deciziilor în domeniile vizate, din moment ce deciziile respective nu ar mai fi luate doar în consultare cu minoritățile, ci ar fi supuse în prealabil aprobării acestora. În plus, prin autonomia culturală ar fi adăugată sistemului românesc de protecție a minorităților o dimensiune colectivă, mergând dincolo de recunoașterea drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale, așa cum prevede Convenția.

b) Probleme în suspensie

69. Cu toate că romii, ca și celelalte comunități, au dreptul la sprijin din partea statului pentru inițiative culturale, reprezentanții lor au semnalat Comitetului Consultativ că întâmpină dificultăți în obținerea fondurilor și a unor localuri corespunzătoare pentru deschiderea de centre culturale rome. Anumiți reprezentanți ai unor minorități reduse numeric sunt de părere că sprijinul acordat de stat este încă inadecvat nevoilor lor.

70. În plus, mai multe surse au subliniat lipsa de transparență și a unor criterii clar definite în alocarea fondurilor acordate organizațiilor minorităților de la bugetul de stat, precum și lipsa unui mecanism de supraveghere a utilizării fondurilor. Se pare că alocarea fondurilor se face mai mult prin negociere între minorități și, prin urmare, depinde de influența relativă pe care o exercită diferitele organizații în Consiliul Minorităților Naționale. Desigur, este dificil în astfel de condiții să se asigure un echilibru între diferitele comunități și să se coreleze sumele acordate cu nevoile reale.

71. În ceea ce privește mecanismul „autonomiei culturale” introdus de proiectul de Lege privind statutul minorităților naționale, Consiliul Consultativ consideră că, pentru ca acesta să devină operațional, legislativul trebuie să ofere o serie de clarificări.

72. Spre pildă, pentru a evita suprapunerea responsabilităților și luarea unor decizii contradictorii, o atenție specială trebuie acordată relațiilor între instituțiile autonomiei culturale și alți actori ai procesului de luare a deciziilor, în mod special acele organe ale statului care au atribuții similare sau apropiate în domeniile acoperite de autonomia culturală. Comitetul Consultativ consideră, totodată, că este important să se clarifice, în procesul legislativ, modul în care viitoarea lege se va insera în sistemul juridic românesc și relația sa cu legile sectoriale relevante. (v. mai jos observațiile de la articolul 15).

Recomandări

73. Autoritățile sunt încurajate ca, atunci când acordă fonduri de la bugetul de stat organizațiilor minorităților naționale, să acorde o mai mare atenție nevoilor reale ale diverselor comunități și să realizeze un echilibru adecvat între acestea. Atenție sporită trebuie acordată și transparenței în distribuirea fondurilor, precum și rolului jucat de autoritățile locale în sprijinirea activităților minorităților naționale.

74. În dezbateră actuală asupra proiectului de Lege privind statutul minorităților naționale, sunt necesare clarificări cu privire la natura și întinderea autonomiei culturale avute în vedere, în special statutul juridic al instituțiilor și relația dintre ele și instituțiile de stat care acționează în domeniul vizat.

Restituirea proprietăților bisericesti și a bunurilor care au aparținut comunităților

Situația actuală

a. Evoluții pozitive

75. Comitetul Consultativ salută măsurile legislative și de ordin instituțional luate în ultimii ani de autoritățile române pentru accelerarea restituirii proprietăților religioase confiscate în timpul regimului comunist. Ia notă în mod special de faptul că reglementările referitoare la acest proces au fost succesiv completate pentru a clarifica și extinde sfera restituției⁸. De asemenea, o hotărâre a Guvernului din 2004⁹ prevede, printre altele, deferirea cazului către instanțe atunci când nu se ajunge la un acord între bisericile interesate de proprietatea aflată în litigiu.

76. Comitetul Consultativ este conștient de importanța deosebită și impactul acestui proces, atât pentru biserici, cât și pentru persoanele vizate, unele din ele aparținând minorităților naționale (maghiară, germană, evreiască, armeană, greacă, sârbă, turcă etc.). În același timp, recunoaște complexitatea și dificultatea sarcinii și consideră că toate părțile interesate trebuie să coopereze pentru a găsi mijloace de punere în aplicare a legislației relevante, în paralel cu menținerea dialogului și a bunei înțelegeri.

77. Au fost întreprinse eforturi și pentru îmbunătățirea cadrului legal privind restituirea proprietăților care au aparținut anumitor comunități etnice, confiscate de stat în timpul regimului comunist. Deși procesul se află în faza de început, s-au înregistrat unele progrese în aplicarea acestui cadru.

78. Comitetul Consultativ salută angajamentul autorităților române de a continua acest proces ambițios și complex, având în vedere așteptările mari ale anumitor minorități care văd în acesta un mijloc de sporire considerabilă a resurselor lor. Ia notă că, pentru a elimina

dificultățile deja întâmpinate și a grăbi procesarea cererilor de restituire primite, o revizuire a cadrului legal și instituțional a avut loc în iunie 2005.

b) Probleme în suspensie

79. Comitetul Consultativ notează că restituirea proprietăților cultelor religioase, care a avut loc în România în ultimii ani, s-a confruntat cu o serie de probleme și a cunoscut întârzieri. Dificultăți s-au înregistrat mai ales cu lăcașurile de cult care au fost confiscate.

80. Restituirea proprietăților comunităților etnice se află doar în faza de început și se dovedește a fi un proces extrem de complex. În absența unei evaluări cuprinzătoare a costurilor acestui proces și a măsurilor necesare contracarării efectelor sale negative, Consiliul Consultativ este preocupat de impactul asupra situației persoanelor din cele mai vulnerabile grupuri, cum ar fi românii. În general, Comitetul Consultativ a notat că procesul poate determina creșterea inegalităților între minoritățile naționale, în ceea ce privește resursele disponibile. Această situație trebuie să fie luată în considerare atunci când se alocă resurse de la bugetul de stat pentru diversele comunități.

81. În plus, Comitetul Consultativ apreciază că restituirea proprietăților folosite în prezent pentru activități de interes public în domeniile educației, sănătății, trebuie să fie efectuată de o manieră echilibrată, dat fiind impactul pe care l-ar putea avea asupra societății românești în ansamblul său, inclusiv pentru persoanele aparținând minorităților naționale. Comitetul Consultativ își exprimă speranța că noul cadru legislativ și instituțional va face posibilă luarea în considerare într-o măsură mai mare a preocupărilor tuturor părților și ajungerea la soluții convenabile.

Recomandări

82. Autoritățile trebuie să identifice, pe bază de consultări cu toate statele implicate și menținând dialogul și înțelegerea reciprocă, cele mai potrivite mijloace de aplicare a legislației privind restituirea proprietăților. Măsurile specifice trebuie avute în vedere pentru evaluarea întinderii și efectelor acestui proces și pentru a aborda situația persoanelor potențial afectate, în special a romilor.

Articolul 6 din Convenția-cadru

Toleranța și dialogul intercultural

Constatările primului ciclu

83. În prima sa Opinie asupra României, Comitetul Consultativ, salutând dezvoltarea substanțială a relațiilor inter-comunitare, a atras atenția asupra unor lipsuri în acest domeniu și a recomandat autorităților să adopte măsuri pentru remedierea lor.

Situația actuală

a. Evoluții pozitive

84. Comitetul Consultativ ia notă cu satisfacție de climatul general de toleranță și bună înțelegere existent în societatea românească și de faptul că diferitele grupuri etnice, lingvistice și religioase conviețuiesc în armonie. Cu toate că persistă anumite prejudecăți și atitudini negative cu privire la romi, Comitetul Consultativ constată o tendință pozitivă din acest punct de vedere.

85. Comitetul Consultativ salută eforturile făcute de autorități pentru a promova respectul reciproc și înțelegerea și pentru adoptarea de măsuri eficiente de combatere și protecție împotriva discriminării, intoleranței și rasismului. La nivel legislativ, ia notă de adoptarea în 2002 a unei Ordonanțe de urgență care interzice, printre altele, organizațiile și simbolurile fasciste, rasiste și xenofobe, precum și de amendarea Codului Penal, în sensul includerii unor noi prevederi, împotriva comportamentului rasist și discriminării. Recent, în septembrie 2005, noi amendamente la Codul Penal au fost prezentate Parlamentului pentru aprobare. Aceste amendamente vizează introducerea unor pedepse mai grave împotriva infracțiunilor cu motivație etnică sau rasială, precum și incriminarea instigării la discriminare.

86. Comitetul Consultativ salută, de asemenea, campania națională de informare a populației despre Holocaust și semnificația lui, care a fost sprijinită de autoritățile publice la cel mai înalt nivel și realizată de mass-media. Este de notat includerea unor capitole specifice despre Holocaust în programele școlare și pregătirea de material didactic suplimentar pentru a completa informația oferită elevilor. A fost înființat un Institut Național pentru Studierea Holocaustului.

87. Organele de supraveghere a mijloacelor de informare în masă au semnalat o evoluție pozitivă în maniera în care mass-media, în special cea publică, prezintă problemele legate de minorități, dialogul intercultural și toleranța. Se observă progrese și în modul în care romii sunt înfățișați în media. Spre exemplu, îndeosebi în sfera audio-vizualului, se fac eforturi pentru a stimula înțelegerea naturii specifice a culturii romilor și a problemelor cu care se confruntă romii. În presă, mai ales în cea centrală, sunt mai puține articole care stigmatizează romii și anunțuri care îi discriminează. Aceasta se poate explica cel puțin în parte prin sancțiunile impuse de Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării mijloacelor de informare în masă care au publicat astfel de articole. Acțiunile de pregătire a ziariștilor și de ridicare a gradului lor de conștientizare, organizate în ultimii ani, supravegherea mass-media de către organizații neguvernamentale specializate, pregătirea de lucrări-ghid referitoare la cele mai bune practici în domeniu și adoptarea unui cod de etică a jurnalistului au contribuit în mod cert, deși nu într-o măsură suficientă, la maniera în care mass-media tratează problemele legate de minorități.

b) Probleme în suspensie

88. Cu toate că s-au înregistrat o serie de evoluții pozitive, romii continuă să se confrunte cu atitudini marcate de stereotipuri negative și prejudecăți din partea populației non-rome. La nivelul mass-media, mai ales locală, titluri sau articole care îi afectează pe romi continuă să apară, în ciuda tendințelor pozitive din ultimii ani. Mai recent, s-a semnalat ostilitate față de romi în arenele sportive și pe forumurile de discuții din Internet. Din când în când, în discursurile oamenilor politici importanți sunt exprimate poziții anti-romi, care sunt apoi reluate în mass-media. Cu toate că asemenea manifestări sunt izolate și survin în contexte specifice, ocazionate de evenimente deosebite, Comitetul Consultativ este preocupat de impactul negativ al acestora asupra modului în care romii sunt văzuți în societate.

89. Comitetul Consultativ notează că puține cazuri de ostilitate sau violență îndreptate împotriva romilor sunt deferite și judecate de către instanțele românești. În general, practic nu există jurisprudență pe probleme de rasism și discriminare. Potrivit informațiilor primite de Comitetul Consultativ, unul din factorii care contribuie la această situație este impactul limitat al măsurilor adoptate în scopul creșterii gradului de conștientizare a profesioniștilor din domeniul dreptului asupra acestor probleme. Un alt motiv menționat este insuficiența cunoaștere de către victime a legislației și procedurilor care le permit să aducă actele rasiste și de discriminare în fața curților (v. mai jos comentariile relevante la paragraful 47).

90. Comitetul Consultativ notează, de asemenea, că eforturi substanțiale sunt necesare pentru a întări dimensiunea interculturală a educației, pentru a o transforma într-un mijloc de promovare a cunoașterii și înțelegerii reciproce între persoanele aparținând unor comunități diferite. Cu toate că aspecte ale istoriei, culturii și tradițiilor minorităților au fost introduse în programele școlare și în manualele pentru minoritățile naționale, asemenea elemente au o foarte limitată prezență în programele școlare și în manualele destinate populației majoritare.

91. În ciuda recente campanii active de informare și de conștientizare pe tema Holocaustului, anumite persoane, deși în mod izolat, continuă să promoveze deschis idei antisemite, fără ca măsuri corespunzătoare să fie luate împotriva lor.

92. Comitetul Consultativ notează, totodată, că în două județe din țară, Covasna și Harghita, în care persoanele aparținând minorității maghiare constituie o majoritate, relațiile interetnice și interculturale rămân problematice.

93. Potrivit informațiilor primite de către Comitetul Consultativ, eforturile populației de etnie română de a-și păstra identitatea sunt, în județele respective, zădărnicate de anumite decizii luate de autoritățile locale. S-au semnalat, de asemenea, probleme legate de participarea efectivă la viața publică și aplicarea principiului egalității depline și efective în diverse sfere ale vieții economice, sociale, politice și culturale.

Recomandări

94. Autoritățile ar trebui să continue și să intensifice activitățile lor vizând creșterea gradului de conștientizare a populației, oamenilor politici și a mass-media cu privire la nevoia de toleranță și respect pentru diversitate, acționând în special pentru combaterea prejudecăților negative la adresa romilor. Eforturi suplimentare sunt necesare pentru a ridica gradul de conștientizare a problemelor legate de discriminarea etnică și intoleranță de către profesioniștii în domeniul dreptului.

95. În domeniul educației, autoritățile ar trebui să acorde prioritate consolidării dimensiunii multiculturale a programelor școlare. Trebuie revizuite, în special manualele, în cooperare cu reprezentanții minorităților, astfel încât să fie reflectată în mod corespunzător diversitatea societății românești.

96. Comitetul Consultativ cheamă autoritățile centrale și locale să ia măsurile necesare pentru ameliorarea dialogului interetnic și întărirea respectului reciproc și înțelegerii în județele în care majoritatea se află în situație de minoritate și pentru protejarea acestor persoane împotriva practicilor discriminatorii bazate pe originea etnică.

Conduita poliției

Constatările primului ciclu

97. În prima Opinie asupra României, Comitetul Consultativ și-a exprimat preocuparea față de cazurile de rele tratamente aplicate de poliție membrilor comunității rome, care continuă să fie semnalate și care nu au fost anchetate în mod corespunzător. Autoritățile sunt chemate să ia măsuri urgente pentru a pune capăt acestor practici și pentru a promova toleranța în rândul forțelor de ordine.

Situația actuală

a. Evoluții pozitive

98. În ultimii ani, autoritățile au făcut mulți pași pe linia ameliorării relațiilor dintre poliție și minorități, în special cea a romilor. Alte inițiative au urmărit să îmbunătățească maniera în care practicile discriminatorii și alte forme de abuzuri ale membrilor forțelor de poliție sunt prevenite și pedepsite.

99. Spre exemplu, între 2002 și 2005 au fost lansate o serie de inițiative pentru a instrui ofițerii de poliție în materie de drepturile omului și de toleranță, pentru prevenirea și controlul fără recurgerea la mijloace violente a conflictelor care apar în comunitățile multiculturale și/sau implicând romi, precum și pentru promovarea și încurajarea tinerilor romi să aleagă o carieră în poliție. S-a publicat un manual de activitate în medii multiculturale.

100. Inspectoratul General al Poliției a emis instrucțiuni în legătură cu măsurile de prevenire a discriminării¹⁰ și a adoptat un cod de conduită pentru membrii forțelor de poliție¹¹. Se are în vedere înființarea unor organe responsabile cu aplicarea și supravegherea normelor prevăzute în acest cod. Potrivit diverselor analize efectuate, încrederea publicului în poliție a crescut, de la 39% în octombrie 2004 la 48% în septembrie 2005.

b) Probleme în suspensie

101. Cu toate că s-au înregistrat progrese semnificative urmare eforturilor întreprinse de autorități, continuă să fie semnalate comportamente necorespunzătoare ale unor membri ai forțelor de poliție față de persoanele aparținând comunității rome, anumite cazuri implicând violențe, însă mult mai puțin decât în trecut. Surse neguvernamentale indică, totodată, lipsurile înregistrate în anchetele penale și în instrumentarea de către procurori a dosarelor referitoare la astfel de incidente.

102. În ciuda faptului că Ministerul de Interne dispune de proceduri speciale de anchetă și de un organ special care tratează plângerile privitoare la abuzuri comise de membrii forțelor de poliție și aplică sancțiuni acolo unde este cazul, Consiliul Consultativ notează că există unele semne de întrebare cu privire la imparțialitatea unor astfel de anchete.

Recomandări

103. Autoritățile ar trebui să continue și să intensifice acțiunile lor vizând instruirea membrilor forțelor de poliție și să ridice nivelul lor de conștientizare a problemelor specifice care apar inerent atunci când lucrează cu comunitățile de romi, precum și să își sporească

eforturile în sensul includerii unui număr și mai mare de romi în forțele de poliție. De asemenea, trebuie să se asigure că procesul de instruire se adresează unui număr mai mare de ofițeri de poliție și să procedeze la evaluarea sistematică a efectului practic al instrucției asupra acestora.

104. Autoritățile trebuie să identifice cele mai bune soluții pentru asigurarea unei anchete imparțiale a plângerilor împotriva membrilor forțelor de poliție. Măsuri suplimentare trebuie luate pentru pregătirea și informarea membrilor profesiunilor juridice astfel încât să se asigure aplicarea integrală a legislației anti-discriminare și a prevederilor Codului penal referitoare la lupta împotriva rasismului și intoleranței.

Articolul 7 din Convenția-cadru

Libertatea de asociere

Situația actuală

Probleme în suspensie

105. Comitetul Consultativ notează că proiectul de Lege privind statutul minorităților naționale prevede condiții speciale de înregistrare pentru „organizațiile cetățenilor aparținând minorităților naționale”¹². Pentru anumite organizații înființate de persoane aparținând minorităților, aceste condiții pot fi restrictive sau dificil de îndeplinit în practică. Comitetul Consultativ înțelege că anumite cerințe trebuie îndeplinite de organizațiile care reprezintă minoritățile în Parlament, dar consideră, totuși, că aceste prevederi ridică probleme din punct de vedere al libertății de asociere în cazul organizațiilor înființate la nivel local care doresc să promoveze interesele minorităților naționale prin participare la alegerile locale.

106. În același timp, Comitetul Consultativ notează că respectivele condiții sunt foarte apropiate de cele prevăzute în legislația electorală aflată în vigoare referitoare la participarea minorităților naționale în alegerile locale, care a fost criticată de Comisia de la Veneția în 2004¹³ (în legătură cu aceasta v. mai jos observațiile de la articolul 15).

107. Comitetul Consultativ notează în continuare că efectul acestor condiții specifice de înregistrare nu este limitat la accesul la alegeri și la reprezentarea politică. Organizațiilor politice le sunt recunoscute anumite prerogative pe care asociațiile culturale / organizațiile de tip asociativ, supuse unor condiții de înregistrare mai flexibile, nu le posedă. Acestea includ drepturi importante, cum ar fi dreptul de fi reprezentat în Consiliul Minorităților Naționale, de a administra fonduri și de a primi anual finanțări de la bugetul de stat, de a numi reprezentanți în anumite instituții și de a supune atenției Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării cazuri de discriminare. Comitetul Consultativ apreciază că astfel de diferențiere de tratament între organizațiile minorităților nu este de natură să conducă la pluralism și democrație internă în rândul minorităților (v. mai jos și observațiile de la articolul 15).

107. Autoritățile ar trebui să revizuiască condițiile de înregistrare avute în vedere pentru organizațiile minorităților naționale în vederea armonizării lor cu cerințele Convenției-cadru, în special cu articolul 7.

Articolul 9 al Convenției-cadru

Accesul persoanelor aparținând minorităților naționale la mass media

Constatările primului ciclu

109. În prima sa Opinie asupra României, Comitetul Consultativ a cerut autorităților să asigure o distribuire mai echilibrată a resurselor în ceea ce privește programele de televiziune și radio ale diverselor minorități, acordând o atenție specială nevoilor romilor și minorităților reduse numeric. Autoritățile au fost încurajate să încerce să îmbunătățească alocarea timpilor de antenă pentru programele de radio și de televiziune ale minorităților.

Situația actuală

a. Evoluții pozitive

110. Comitetul consultativ salută eforturile făcute de autoritățile din România pentru ameliorarea accesului minorităților la mass media publică. Atrage în mod special atenția asupra oportunităților aflate la dispoziția minorităților maghiară și germană. Maghiarii au două programe săptămânale la televiziunea publică, cu durata de 75 și, respectiv, 50 de minute. Germanii au un program săptămânal de 75 de minute. Două departamente specializate, inclusiv membri ai minorităților respective, sunt responsabile pentru producerea acestor programe, care sunt aproape în întregime subtitrate în limba română.

111. Comitetul Consultativ notează, de asemenea, existența unui program săptămânal de 48 de minute intitulat „Conviețuiri”, rezervat pentru alte 18 minorități naționale. În același timp, canalul 2 de televiziune transmite săptămânal programe cu durata de 52 de minute pentru maghiari, germani și romi, precum și un program-magazin cu celelalte minorități și două programe interculturale („Atlas etnic” și „Caravana copiilor”). Alte programe pentru minorități naționale sunt transmise de „România Cultural” și „TVR Internațional”, precum și pentru comunitățile maghiară și germană de către stațiile publice locale de televiziune din Cluj și Timișoara.

112. La radioul public, sunt transmise de studiourile din București programe însumând săptămânal 380 de minute în limba maghiară și 370 de minute în limba germană. Cele mai multe programe în limbile minorităților sunt transmise de studiourile locale și regionale, reprezentând circa 10% din emisiunile totale. În funcție de regiune, programele sunt transmise în limbile armeană, bulgară, croată, maghiară, germană, greacă, romani, rusă, sârbă, slovacă, tătară, cehă, turcă, ucraineană și, de asemenea, în aromână.

113. Având în vedere resursele bugetare limitate pentru serviciul public de radio și de televiziune, Comitetul Consultativ notează cu satisfacție angajamentul manifestat de producătorii din radioul și televiziunea publice. Potrivit unor surse, se înregistrează în ultimii ani o îmbunătățire semnificativă a calității programelor. Comitetul Consultativ apreciază în mod deosebit eforturile producătorilor de programe pentru comunitatea roma, de a diversifica și de a introduce noi dimensiuni în conținutul acestora. Notează că programele acoperă acum, dincolo de aspecte-cheie ale tradițiilor și culturii romilor, problemele cu care se confruntă aceștia azi, cele legate de integrarea lor în societate și ceea ce au romii înșiși de spus cu privire la respectivele probleme.

114. Minoritățile au numeroase publicații, mai ales în limbile minorităților sau bilingve. Maghiarii și germanii în special, care au o tradiție îndelungată în acest domeniu, dispun de o rețea de ziare și publicații cu largă difuzare. Numai în anul 2003, s-au înregistrat 120 de publicații în limba maghiară (tipărite și online) în diverse județe ale țării, care au primit finanțare de la bugetul de stat. Comunitatea germană are câteva săptămânale și un număr de reviste culturale în limba germană. Comitetul Consultativ notează, totodată, că, potrivit unor statistici ale Departamentului pentru Relații Interetnice, în 2004 existau peste 30 de publicații, cele mai multe bilingve, editate de minoritățile naționale.

b) Probleme în suspensie

115. În ciuda evoluțiilor pozitive susmenționate, Comitetul Consultativ notează că persistă un dezechilibru între diversele minorități naționale în sectorul media, în mod special cu privire la timpul de antenă alocat acestora de către serviciul public de radio și televiziune.

116. Pe de o parte, maghiarii și germanii au programe specifice pentru comunitățile lor și o prezență proeminentă în mass media; pe de altă parte prezența în audio-vizual a celorlalte minorități este mult mai redusă și mai puțin individualizată, cu toate că li se acordă un anumit timp de antenă la radio și televiziune. Deși romilor li s-a oferit acoperire mediatică în ultimii ani, oportunitățile lor de a folosi mass-media pentru a crește gradul de conștientizare a problemelor lor rămân limitate. Reprezentanții romilor și-au exprimat dorința de a dispune de posibilități sporite de a realiza programe despre romi la posturile locale de radio și de a primi sprijinul statului atunci când depun cereri pentru atribuirea de licențe de emisie pentru propriile stații de radio.

117. Comitetul Consultativ notează că, în ciuda existenței unor programe de televiziune de calitate, pregătite de ziariști pentru și despre minorități, acestea sunt transmise în timpul

zilei, la ore nepotrivite pentru publicul larg. Atât ziariștii vizați, cât și minoritățile ar dori ca măcar în parte aceste programe să fie reluate la sfârșit de săptămână sau la ore târzii.

118. Departamentul național care răspunde de programele de radio pentru minoritățile naționale susține că se impun noi eforturi pentru a extinde aria de difuzare a acestor programe la zonele mai îndepărtate, unde locuiesc persoane aparținând minorităților, care nu au posibilitatea de a viziona respectivele programe, chiar dacă în număr mic.

Recomandări

119. Autoritățile trebuie să manifeste o mai mare hotărâre în eforturile lor de a soluționa dezechilibrul, deja semnalat de către Comitetul Consultativ, între diferitele minorități, cu privire la accesul la mijloacele publice de informare în masă. Eforturi suplimentare sunt necesare pentru a spori prezența romilor la posturile de radio locale, atât prin măsuri de atribuire de licențe, cât și prin oferirea de sprijin material pentru realizarea de programe ale romilor.

120. Pentru a facilita buna înțelegere și dialogul, precum și pentru a ridica gradul de conștientizare cu privire la minorități, serviciul public de televiziune trebuie să identifice căi pentru a oferi timp de antenă mai convenabili programelor minorităților. Autoritățile trebuie, totodată, să examineze problemele semnalate în legătură cu acoperirea geografică a unor

anumite programe de radio.

Articolul 10 din Convenția-cadru

Folosirea limbii materne în relațiile cu autoritățile administrației publice locale

Constatările primului ciclu

121. În prima sa Opinie asupra României, Comitetul Consultativ a salutat adoptarea în 2001 a Legii administrației publice locale, care prevede o serie de clarificări de ordin juridic cu privire la folosirea limbii materne în relațiile cu autoritățile publice și a încurajat autoritățile să ia toate măsurile necesare asigurării punerii ei depline în aplicare.

Situația actuală

a. Evoluții pozitive

122. Adoptarea Legii nr. 215/2001 a administrației publice locale oferă României un cadru juridic clar în ceea ce privește folosirea limbilor minorităților în sfera publică, detaliind maniera în care garanțiile stabilite în Constituție în această privință (v. articolul 120(2) al Constituției) trebuie aplicate.

123. Potrivit legii din 2001, limbile minorităților pot fi folosite oral sau în scris în unitățile administrativ-teritoriale în care cetățenii aparținând unei minorități naționale reprezintă mai mult de 20% din populație, în relațiile dintre acei cetățeni și autoritățile locale, precum și în răspunsurile oferite de acestea din urmă. În plus, limbile minorităților trebuie să fie folosite pentru a informa persoanele aparținând minorităților naționale despre agenda și deciziile luate la reuniunile autorităților locale și, acolo unde o treime din consiliile locale e compusă din reprezentanți ai minorităților, chiar pe durata reuniunilor. Legea prevede, de asemenea, că autoritățile locale trebuie să recruteze persoane cu o bună cunoaștere a limbilor respective pentru posturi care presupun relația cu publicul.

124. În practică, potrivit datelor furnizate de ultimul recensământ al populației, o lista a localităților care îndeplinesc condițiile stabilite în Legea nr. 215/2005 a fost întocmită și înaintată autorităților interesate. Potrivit informațiilor detaliate conținute în raportul de țară, respectivele prevederi ale Legii administrației publice locale sunt aplicate, la cerere, în numeroase localități din cele 23 de județe vizate. Comitetul Consultativ ia notă că o hotărâre a Guvernului adoptată în 2002¹⁴ permite acum minorităților să își folosească propriile simboluri la ceremoniile oficiale.

125. Comitetul Consultativ salută faptul că Constituția României, revizuită în octombrie 2003¹⁵, introduce garanții puternice pentru folosirea limbii materne în sistemul judiciar, stipulând la articolul 128 (2) că „cetățenii români aparținând minorităților naționale au dreptul de a se exprima în limba maternă în instanță, potrivit prevederilor legii organice”¹⁶.

126. Comitetul Consultativ notează cu satisfacție că întinderea acestui drept nu este limitată în România la procesele penale (cum prevede articolul 10 din Convenție) și își exprimă speranța că toate măsurile necesare punerii în aplicare au fost luate de autoritățile competente.

b) Probleme în suspensie

127. Comitetul Consultativ notează că punerea în aplicare a prevederilor legale privind folosirea limbii materne în relațiile cu autoritățile publice locale a întâmpinat rezistență din partea unor autorități locale.

Recomandări

128. Autoritățile trebuie să continue, în cooperare cu reprezentanții minorităților naționale, eforturile lor de aplicare a prevederilor legale privind folosirea limbilor minorităților în relațiile cu autoritățile publice.

129. Autoritățile sunt încurajate să asigure condițiile necesare aplicării noilor prevederi legale privind folosirea limbilor minorităților în instanță.

Articolul 11 al Convenției - cadru

Folosirea limbilor minorităților pentru a indica denumirile de localități

Constatările primului ciclu

În prima sa Opinie privind România, Comitetul Consultativ a apreciat aprobarea Legii administrației publice locale în anul 2001 care introduce noi garanții pentru folosirea limbii minorităților pentru a indica denumirile de localități și a încuraja autoritățile române pentru a implementa în întregime aceste noi prevederi juridice.

Situația actuală

a) Evoluții pozitive

România a făcut progrese semnificative în aplicarea Articolului 11, paragraf 3 al Convenției Cadru prin implementarea Legii nr. 215/2001 privind administrația publică locală. Articolul 90(4) al acestei legi autorizează folosirea limbilor minorităților pentru semne care să indice denumirile de localități și de autorități publice locale, în unitățile administrativ teritoriale în care populația aparținând minorităților naționale reprezintă peste 20% din populația locală.

În termeni practici, se pare că aceste prevederi au fost implementate în mai mult de 20 de județe, în localități unde condițiile cerute de lege au fost îndeplinite și de asemenea în anumite cazuri – potrivit unor surse neguvernamentale – în localități unde cerința de 20 % nu este îndeplinită.

b) Probleme în suspensie

133. În ciuda dezvoltărilor pozitive sus-menționate, un număr de deficiențe în implementarea legii nr. 215/2001 au fost amânate de reprezentanți ai anumitor grupuri, cum sunt ucrainenii,

care menționează dificultățile întâlnite în aplicarea prevederilor deși pragul statutar de 20% a fost îndeplinit.

Recomandare

134. Autoritățile ar trebui să continue eforturile de a asigura aplicarea efectivă a articolului 90 (4) a Legii privind administrația publică locală și să facă eforturi suplimentare să examineze, în consultare cu cei interesați, nevoile existente în domeniu.

Articolul 12 al Convenției - cadru

Dimensiunea multiculturală și interculturală a educației

Constatările primului ciclu

135. În prima sa Opinie privind România, Comitetul Consultativ a salutat eforturile făcute pentru a îmbunătăți situația minorităților naționale în domeniul educației și numeroasele îmbunătățiri notate, în special, în domeniul predării limbilor minorităților naționale. Comitetul Consultativ a cerut autorităților să revadă abordarea asupra predării Istoriei pentru a reflecta mai complet diversitatea etnică a țării și a încuraja cunoașterea reciprocă și înțelegerea.

Situația actuală

a) Evoluții pozitive

136. Comitetul Consultativ notează cu satisfacție că aspectele culturii, istoriei și tradițiilor persoanelor aparținând minorităților naționale sunt acum oferite ca subiecte opționale elevilor aparținând minorităților naționale interesate în limba maternă. Religia poate fi, de asemenea, predată ca subiect opțional în limba maternă. Un manual de istorie, cultură și tradiții ale romilor a fost elaborat și e disponibil pentru utilizarea de către copiii romi. Cursuri de instruire și de lucru pentru copiii romi au fost organizate pentru profesorii neromi (420 în 2004).

137. Comitetul Consultativ apreciază numeroasele activități extrașcolare organizate la nivel central și finanțate de Departamentul pentru Relații Interetnice, ca și de școli, activități care vizează încurajarea dialogului între elevii și profesorii aparținând diferitelor comunități.

b) Probleme în suspensie

138. Cu toate acestea, Comitetul Consultativ rămâne preocupat de prezența limitată în programa comună și în manuale și materialul educațional pentru elevii aparținând populației majoritare a informațiilor privind istoria și cultura minorităților naționale din țară, deși Legea învățământului prevede acoperirea acestor subiecte¹⁷. Cu toate acestea, autoritățile competente indică recente inițiative vizând promovarea deplină a diversității etnice în manualele de Istorie (în anul școlar curent pentru elevii din clasa a X-a, iar din 2006 pentru cei din clasa a XII-a). Conform Ministerului Educației și Cercetării, aceste inițiative vor fi aplicate și pentru manualele de literatură.

139. Comitetul Consultativ notează de asemenea că proiectul Legii privind statutul minorităților naționale face câteva referiri în articolul 17 la obligația statului de a garanta

predarea limbii sau educația în limba minorității naționale în grupe separate în grădinițe, școli, secții separate sau clase. Comitetul Consultativ este conștient că educația pentru minorități naționale are propriile caracteristici, care pot implica predare separată.

Cu toate acestea, speră ca în procesul legislativ să fie identificate formulările cele mai potrivite pentru promovarea educației multiculturale și pentru a se oferi forme de educație separată ca una din opțiunile posibile și nu ca unica opțiune prevăzută de lege.

Recomandare

140. Autoritățile sunt încurajate să revadă programele și cursurile școlilor și să includă aspectele adecvate care vor sublinia diversitatea etnică și culturală a țării și să se asigure că majoritatea este mai sensibilă față de identitatea culturală și istoria minorităților. La nivel legislativ autoritățile sunt încurajate să promoveze o abordare multiculturală când dezbate dreptul la educație al persoanelor aparținând minorităților naționale.

Egalitate de șanse privind accesul la educație – manualele și pregătirea profesorilor

Constatările primului ciclu

141. În prima Opinie privind România, Comitetul Consultativ a notat că numărul manualelor în limbile minorităților și al profesorilor calificați pentru anumite minorități reduse numeric continua să fie insuficient. Autoritățile erau încurajate să intensifice eforturile pentru a rezolva această situație.

Situația actuală

a. Evoluții pozitive

142. Comitetul Consultativ notează că România are un cadru juridic generos care a generat un sistem elaborat de educație pentru minoritățile naționale. Salută angajamentul autorităților de a îmbunătăți și consolida sistemul în circumstanțe financiare dificile, având în vedere proporția limitată (în jur de 4%) acordată educației în bugetul național.

143. Comitetul Consultativ notează în continuare că recent a fost introdus sistemul descentralizat de finanțare a educației¹⁸ bazat pe cheltuieli standard per elev, luând în considerare faptul că costurile pentru elevii aparținând minorităților naționale sunt în mod necesar mai ridicate. Noul sistem, care ar trebui să ia în considerare mai bine nevoile existente, este introdus pe bază experimentală în câteva județe din România.

144. Pentru a depăși lipsa de manuale, în anii trecuți autoritățile au tradus noi manuale pentru discipline precum Matematica, Educația civică, Biologia etc. în limbile minorităților naționale. De asemenea, în pregătire sau în faza de proiect se află antologii literare în sârbă și slovacă și manuale acoperind istoria cehilor, bulgarilor, germanilor, maghiarilor, sârbilor și slovacilor în limbile comunităților respective.

145. Comitetul Consultativ notează cu satisfacție că Ministerul Educației și Cercetării acordă o atenție deosebită calității educației. Aceasta include și adoptarea unor prevederi specifice¹⁹ incluzând criteriile pentru educație și mecanismele de control al aplicării. Deși eforturi suplimentare sunt cerute pentru a îndeplini obiectivele, Comitetul notează că măsurile luate au redus numărul profesorilor necalificați sau subcalificați în sectorul educației pentru minoritățile naționale.

146. Proiectul Legii privind minoritățile naționale reafirmă dreptul la educație deja recunoscut în legislația română pentru persoanele aparținând minorităților naționale și sporește semnificativ participarea acestora la adoptarea deciziilor în domeniu. Comitetul notează că proiectul de lege conține prevederi foarte favorabile în domeniul educației, precum obligația pentru stat pentru a garanta educația în limbile minorităților naționale la toate nivelurile și în toate formele și tipurile de educație. Ținând cont de dificultățile financiare menționate mai sus, Comitetul Consultativ speră că studii de impact și fezabilitate au fost adoptate anterior adoptării acestor prevederi ambițioase (a se vedea comentariile de la articolul 5 de mai sus).

b) Probleme în suspensie

147. Deși autoritățile române oferă persoanelor aparținând minorităților naționale oportunități ample privind accesul la educație și la primirea educației conform nevoilor specifice, o serie de probleme rămân, în special la nivel local, în aplicarea acestei legislații.

148. Autoritățile continuă să se confrunte cu dificultăți în furnizarea numărului adecvat de manuale la diverse materii, în special pentru minoritățile reduse numeric. În plus, limbile minoritare continuă să fie predate de personal necalificat în unele cazuri. Dincolo de costurile mari pentru tipărirea manualelor, autoritățile au dificultăți în a motiva tinerii - fie că aparțin majorității sau minorităților - în a lua în considerare o carieră în învățământ. Comitetul Consultativ este preocupat că din cauza situației economice a țării, restricții severe financiare afectează sistemul de educație al României, inclusiv politicile și măsurile specifice adoptate pentru minoritățile naționale. Notează că, adeseori inițiative laudabile în domeniul educației depind de sprijinul financiar extern. Comitetul Consultativ notează în plan mai general că planurile și legislația nu corespund resurselor disponibile (a se vedea și comentariile din paragraful 142 de mai sus).

149. Cu toate acestea, Comitetul Consultativ a luat notă de un ordin recent al Ministerului Educației și Cercetării adoptat în aprilie 2005 autorizând minoritățile să redacteze propriile manuale în limba maternă pentru diferite materii în conformitate cu programa comună. Comitetul Consultativ consideră că o astfel de soluție poate rezolva problemele pe termen scurt dar nu trebuie ca, pe termen lung, statul să nu-și îndeplinească responsabilitățile și obligațiile în domeniu.

150. Comitetul Consultativ notează cu îngrijorare informația dată de reprezentanți ai minorității turce și de Institutul Național de Statistică privind marele nivel al analfabetismului în rândul tinerilor din această comunitate.

Recomandare

151. Autoritățile trebuie să-și intensifice eforturile pentru a asigura, în special pentru minoritățile reduse numeric, un număr adecvat de manuale și de profesori calificați pentru a

preda limbile minorităților naționale sau în aceste limbi.

Situația

romilor

Constatările primului ciclu

152. În prima sa Opinie privind România, Comitetul Consultativ a notat dificultățile întâmpinate de romi în domeniile educației, în special absenteismul, și au solicitat autorităților să adopte măsuri adiționale, inclusiv suport social și economic pentru a îmbunătăți situația lor.

Situația actuală

a) Evoluții pozitive

153. Comitetul Consultativ notează cu satisfacție că autoritățile române continuă să vadă educația romilor ca domeniu prioritar de acțiune. Apreciază faptul că Ministerul Educației și Cercetării se concentrează asupra unei abordări integrate privind copiii romi și că se fac eforturi pentru a include reprezentanți ai romilor în programele educaționale și în proiectele direct relevante pentru ei.

154. La nivel instituțional, au fost numiți inspectori pentru educația romilor în toate inspectoratele județene, iar mediatori romi au fost numiți în școli. Un specialist rom, recunoscut de comunitatea sa, lucrează în prezent în Ministerul Educației și Cercetării.

155. În termeni practici, resurse semnificative au fost alocate pentru tipărirea de cărți pentru predarea limbii, culturii și istoriei romilor și pentru a pregăti un număr adecvat de profesori din comunitatea romilor să predea aceste materii (a se vedea observațiile de la articolul 14 de mai jos). Pentru a rezolva problema absenteismului și a îmbunătăți condițiile pentru copiii romi în dobândirea unor rezultate mai bune, autoritățile au luat măsuri de sprijin social-economic, inclusiv distribuirea de hrană la școală și au luat inițiative pentru a încuraja familiile romilor să acorde o atenție sporită educației.

156. Comitetul Consultativ salută, de asemenea, măsurile active luate pentru a promova accesul romilor la universități și, mai recent, în clasele superioare de liceu, prin alocarea unor locuri specifice pentru romi (398 în peste 40 de universități pentru anul academic 2005 – 2006). Deși au fost raportate anumite probleme în aplicarea practică a măsurilor respective, luate de autorități pentru formarea unei elite a romilor, rezultate semnificative au fost deja notate.

157. Anumite măsuri au fost adoptate pentru a promova educația vocațională pentru romi, cu locuri rezervate pentru ei în unitățile de învățământ profesional. Proiectele de educație vocațională legate de meseriile tradiționale ale romilor au fost, de asemenea, dezvoltate la nivel local.

b) Probleme în suspensie

158. În ciuda eforturilor de mai sus, o mare proporție a copiilor romi continuă să eșueze la școală și abandonează, adesea la nivelul școlii primare, sau rămân complet în afara sistemului școlar. Reprezentanții romilor și alte surse apreciază măsurile de educație specifice introduse de autorități dar consideră că au fost adoptate măsuri insuficiente pentru a rezolva factorii socio-economici care contribuie la această situație (sărăcie, sănătate precară, nivelul educațional al părinților, tradiții, etc.) Stereotipurile și atitudinile negative față de romi între părinții copiilor și în școli sunt alți factori care limitează efectul măsurilor adoptate.

159. În acest context, Comitetul Consultativ observă cu preocupare încercările repetate și cazurile ocazionale de izolare a copiilor romi în cadrul sistemului educațional. Totuși, observă că autoritățile sunt conștiente de existența acestei probleme și apreciază pașii făcuți de Ministerul Educației și Cercetării pentru abordarea acestui fenomen. De exemplu, un comitet special a fost înființat în cadrul ministerului și o notificare²⁰ a fost remisă tuturor școlilor și personalului acestora, definind și interzicând segregarea în diferitele ei forme, și stabilind măsuri specifice pentru a aborda această problemă.

Recomandări

160. În timp ce urmăresc măsurile pozitive luate în ceea ce privește romii în domeniul educației, autoritățile ar trebui să își intensifice eforturile pentru a acorda suport socio-economic și să crească gradul de conștientizare printre familiile romi și restul populației. Măsurile și proiectele lansate în sfera educației vocaționale ar trebui urmărite și dezvoltate în viitor, în cooperare constantă cu romii și autoritățile locale interesate.

161. O atenție sporită ar trebui acordată implementării măsurilor adoptate pentru a stopa separarea copiilor romi în sistemul educațional și pentru a asigura monitorizarea permanentă a situației în acest domeniu.

Articolul 14 al Convenției - cadru

Predarea limbilor și predarea în limbile minorităților

Constatările din primul ciclu

162. În prima sa Opinie despre România, Comitetul Consultativ a observat că România avea un sistem de predare a limbilor minoritare și furnizare a instruirii în aceste limbi. Autoritățile au fost încurajate să asigure implementarea efectivă a acestui sistem cu privire la anumite minorități mai mici din punct de vedere numeric, în concordanță cu nevoile existente, și să examineze neajunsurile identificate în acest caz.

Situația actuală

a) Evoluții pozitive

163. Comitetul Consultativ observă că România are un sistem de învățare a limbilor minoritare și de furnizare a instruirii în aceste limbi elaborat și dinamic. Acest sistem pornește din învățământul preșcolar până la cel secundar și, pentru un număr în creștere de elevi, pentru învățământul tehnic vocațional.

164. Conform cifrelor oficiale din învățământul preuniversitar, în anul academic 2004-2005, învățământul a fost asigurat în limbile maghiară, germană, ucraineană, sârbă, slovacă, cehă, croată și bulgară. În total, aceasta a implicat 204.191 de elevi din 1.772 clase sau grupe. Comitetul Consultativ a observat că învățarea limbii maghiare (88,29%) și numărul elevilor aparținând minorității maghiare (181.887) reprezintă o proporție semnificativă a învățământului în limba maternă. Pentru același an academic (2004-2005), elevii aparținând minorității croate și turce au învățat în limba maternă doar o parte din cursuri.

165. În plus, limbile minoritare au fost predate ca materii separate pentru elevii a căror limbă maternă a fost: armeană, bulgara, greaca, poloneza, romani, rusa, ceha, croata, germana, maghiara, sârba, slovacă, turca și ucraineană.

166. În educația universitară, au fost introduse secții pentru învățarea limbilor minoritare în mai multe universități din regiunile unde trăiesc minorități. Pentru studenții de origine maghiară sau germană, există secții și cursuri în limbile respective. Comitetul Consultativ observă în particular oportunitățile disponibile pentru învățământul superior de la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, o instituție multiculturală care oferă învățământ în română, maghiară și germană. În plus, o universitate privată în limba maghiară, susținută financiar de Ungaria, a funcționat pentru câțiva ani în Cluj-Napoca, cu secții în mai multe orașe. Totuși, reprezentanții minorității maghiare consideră insuficiente oportunitățile oferite de Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca și solicită crearea unei universități de stat în limba maghiară, chestiune pe care o consideră deosebit de importantă pentru minoritatea maghiară.

b) Probleme în suspensie

167. Comitetul Consultativ observă că, în ciuda evoluției pozitive de mai sus, minoritățile mai mici din punct de vedere numeric sau cele care nu pot beneficia de sprijinul unui stat înrudit (kin-state) susțin că există puține oportunități disponibile pentru ei după cum stau lucrurile în prezent. Reprezentanții minorității ucrainene, de exemplu, consideră că sunt mult prea puține clase disponibile pentru ei și subliniază faptul că pentru unii elevi școlile respective sunt prea departe de locul în care aceștia locuiesc.

Recomandare

168. Autoritățile ar trebui să revizuiască situația, consultând reprezentanții minorităților, pentru a vedea dacă facilitățile pentru învățarea limbilor minoritare respective corespund nevoilor actuale, și, acolo unde este necesar, să ia măsurile necesare pentru a îndrepta situația.

Învățarea limbii romilor

Constatările din primul ciclu

169. În prima sa Opinie referitoare la România, Comitetul Consultativ a observat oportunitățile limitate de a învăța limba romani și lipsa învățământului în această limbă. Autorităților li s-a cerut să examineze situația în legătură cu romii și să ia măsurile necesare pentru îmbunătățirea situației.

Situația actuală

a) Evoluții pozitive

170. Ca urmare a implicării Ministerului Educației și Cercetării, s-au făcut progrese notabile în învățământul în limba romani în România. Romii au manuale (atât pentru copii, cât și pentru adulți) pentru a învăța limba lor și cursuri suplimentare sunt introduse în curriculum cu acest scop la cererea părinților.

171. Studiul limbii și literaturii romani a fost introdus la Universitatea din București la o secție specială care are 10 locuri pe an. Învățământul de scurtă durată și învățământul la distanță (45-60 de studenți în fiecare an) sunt conduse de profesori necalificați și a fost posibilă cooptarea de tineri romi care au finalizat studiile gimnaziale în vederea suplimentării numărului de cadre didactice care predau în limba romani. Alte cursuri au fost incluse pentru pregătirea profesorilor de istorie și tradiții rome.

172. O atenție sporită trebuie acordată producerii de materiale didactice. Aceasta presupune pregătirea și publicarea de dicționare, un îndreptar pentru bune practici pentru învățarea copiilor romi, casete audio care să cuprindă un număr de povești și proverbe ale romilor și de asemenea un manual pentru învățarea limbii pentru tinerii și adulții romi.

173. Ca rezultat al acestor măsuri a crescut numărul elevilor de etnie roma care studiază în limba maternă și a crescut interesul pentru învățarea limbii în comunitatea roma. Conform oficialilor, aproximativ 25.000 de copii romi studiază limba romani, istoria și tradițiile. Peste 390 de profesori implicați în acest proces sunt de origine roma. Alte inițiative, ca taberele de vară în limba romilor sau pentru cultura roma, sunt menite să promoveze utilizarea limbii romani în activitățile extra-scolare.

b) Probleme în suspensie

174. Comitetul Consultativ observă că, pentru moment, studierea limbii romilor are o proporție limitată comparativ cu populația roma care ar putea fi interesată. Pentru a dezvolta și consolida sistemul sunt necesare eforturi constante și un suport financiar adecvat și aceasta ar trebui să includă plasarea accentului pe informarea familiilor în legătură cu facilitățile care există.

Recomandare

175. Autoritățile ar trebui să își întărească eforturile pentru dezvoltarea oportunităților de învățare a limbii romani, în cooperare cu reprezentanții romi, și să se asigure că există o evaluare continuă a nevoilor actuale.

Articolul 15 al Convenției - cadru

Participarea persoanelor aparținând minorităților naționale la viața publică

Constatările din primul ciclu

176. În prima sa Opinie referitoare la România, Comitetul Consultativ, în timp ce salută oportunitățile create pentru promovarea participării persoanelor aparținând minorităților

naționale la viața publică, a observat anumite lipsuri în acest domeniu și a încurajat autoritățile să ia măsurile necesare.

177. Comitetul Consultativ a observat în mod deosebit că sunt consultări insuficiente ale Consiliului Minorităților Naționale și că acest Consiliu are un impact redus în procesul decizional. A observat de asemenea tratamentul preferențial acordat organizațiilor minorităților naționale care sunt reprezentate în Parlament și care sunt membre ale acestui Consiliu. Autoritățile au fost încurajate să își intensifice eforturile pentru sprijinirea participării romilor la viața economică și socială.

Situația actuală

a) Evoluții pozitive

178. Comitetul Consultativ salută măsurile legislative și instituționale luate în România pentru a asigura persoanelor aparținând minorităților naționale participarea la viața publică. Mai mult decât dreptul de reprezentare parlamentară, garantat de Constituție și prevăzut de legislația electorală, persoanele aparținând minorităților naționale își pot face auzită vocea prin intermediul Consiliului Minorităților Naționale, organ consultativ al Guvernului.

179. În urma celor mai recente alegeri parlamentare, minoritățile sunt reprezentate în ambele Camere ale Parlamentului de două grupuri politice: unul format din Uniunea Democrată Maghiară din România (UDMR), principala organizație a minorității maghiare, și un grup parlamentar al celorlalte minorități naționale, cuprinzând membri din alte 18 organizații ale minorităților naționale (19 minorități în total, slovacii și cehii fiind reprezentați de aceeași organizație). Comitetul Consultativ a fost informat că cele două grupuri parlamentare cooperează bine și cu eficacitate crescută. A mai fost informat de asemenea că în actuala configurație a Parlamentului, minoritățile naționale au o influență considerabilă în diferitele comisii parlamentare, unde majoritatea reprezentanților sunt activi.

180. UDMR face în prezent parte din coaliția guvernamentală și ocupă poziții importante în executiv, cum e cel de ministru de stat, posturi de secretar de stat în ministere și în alte organisme cheie pentru protecția minorităților (inclusiv conducerea Departamentului pentru Relații Interetnice) și un număr de posturi de prefect și subprefect.

181. Deși cu o intensitate mai redusă, alte minorități au reprezentanți în celelalte organisme publice. Comitetul Consultativ observă că, în conformitate cu Legea nr. 247 din 19 iulie 2005

privind reforma în domeniile proprietății și justiției, precum și unele măsuri adiacente, intrată în vigoare la 25 iulie 2005, absolvenților Institutului Național de Magistratură aparținând minorităților naționale li se acordă preferință, prevăzând că abilitățile lor sunt echivalente cu ale celorlalți candidați, pentru recrutare în zonele în care populația care utilizează aceeași limbă reprezintă cel puțin 50% din numărul total al locuitorilor.

182. După ultimele alegeri locale, reprezentanții minorităților au ocupat poziții de primari sau consilieri locali sau județeni.²¹ Deși virtual absenți în consiliile locale alese, romii au obținut 189 de locuri de consilieri și sunt prezenți în organele consultative ale autorităților locale și județene, prin structuri specifice înființate în anii recentți: birourile romilor din prefecturi, experții romi din cadrul autorităților municipale, asistenți sociali (mai ales femei romi) și inspectori școlari (recrutați din rândul romilor, dar și din rândul românilor și maghiarilor).

183. Comitetul Consultativ observă că romii sunt reprezentați în organele importante ca Agenția Națională pentru Romi și în Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării. De asemenea salută inițiativele lansate de Ministerul de Interne pentru promovarea pregătirii și recrutării membrilor comunității rome pentru activitatea polițienească.

184. La nivel instituțional, Comitetul Consultativ salută consolidarea statutului Departamentului pentru Relații Interetnice ca instituție guvernamentală responsabilă pentru problemele referitoare la protecția minorităților, aflat în subordinea directă a Primului Ministru începând cu iulie 2003. Comitetul Consultativ salută rolul activ jucat de Departamentul pentru Relații Interetnice în inițierea și promovarea proiectelor menite să păstreze identitățile minorităților, precum și importanța acordată susținerii diversității.

185. Comitetul Consultativ observă faptul că proiectul de Lege privind statutul minorităților naționale urmărește să introducă, pe lângă conceptul de autonomie culturală, noi mecanisme în vederea participării minorităților în viața publică și, în special, în procesul de luare a deciziilor în domenii precum cultura, educația și media. Comitetul Consultativ observă că diferitele minorități naționale au fost consultate în vederea redactării acestui proiect de lege inițiat și promovat de UDMR, și observă că s-a format un consens între organizațiile membre ale Consiliului Minorităților Naționale privind necesitatea unei astfel de legi (v. de asemenea comentariile privind articolul 5 de mai sus).

b) Probleme în suspensie

186. Comitetul Consultativ își exprimă îngrijorarea în privința nivelului scăzut de participare a romilor la nivelul local. Comitetul observă că, deși există consilieri locali de etnie roma ca urmare a ultimelor alegeri, în numeroase comunități unde se află un procentaj semnificativ de membri ai etniei rome, aceștia nu fac parte din administrația locală și că eficiența structurilor de consultare recent introduse, menționate în paragraful 182, a fost până în acest moment limitată.

187. Mai mult decât atât, minoritățile naționale, în special cele reduse numeric, continuă să fie reprezentate în mod inadecvat în anumite sectoare ale administrației publice, cum ar fi cel judiciar și poliția. Comitetul Consultativ își exprimă speranța că eforturile făcute de autorități de a încuraja recrutarea unor astfel de persoane în aceste sectoare vor începe să producă în scurt timp rezultate vizibile.

188. Comitetul Consultativ observă că Consiliul Minorităților Naționale are un impact relativ limitat în ceea ce privește deciziile luate de executiv. Având în vedere că nu are personalitate juridică și beneficiază de un minim de resurse umane și materiale pentru a-și organiza întâlnirile în mod eficient, influența sa asupra deciziilor politice derivă mai mult din prezența unor persoane binecunoscute din rândul membrilor săi decât din autoritatea sa instituțională. În general, Comitetul Consultativ observă că dintre diferitele minorități naționale, prezența minorității maghiare în viața publică este deosebit de proeminentă și eficientă, în timp ce prezența și influența celorlalte comunități este cu mult mai scăzută.

189. Comitetul Consultativ își exprimă, de asemenea, îngrijorarea cu privire la faptul că organizațiile care sunt membre ale Consiliului Minorităților Naționale sunt considerate ca fiind reprezentanții legitimi ai minorităților față de autorități și sunt singurele îndreptățite să primească fondurile în mod specific alocate pentru minoritățile naționale din bugetul de stat.

190. Comitetul Consultativ observă de asemenea că legislația electorală în vigoare, atât pentru alegerile locale²² cât și cele parlamentare,²³ asigură organizațiilor membre ale acestui Consiliu, care sunt de asemenea reprezentate și în parlament, tratament preferențial față de alte organizații ale minorităților care doresc să reprezinte interesele minorităților naționale în alegeri. Având în vedere aceste reglementări, organizațiile create în cadrul unei singure minorități dar care nu sunt reprezentate în parlament trebuie, astfel încât să poată lua parte la alegeri, să îndeplinească condiții mult mai restrictive, în special în ceea ce privește participarea la alegerile locale.

191. Comitetul Consultativ își exprimă regretul că măsuri similare au fost incluse în prezentul proiect de Lege privind statutul minorităților naționale, mai ales pentru că autoritățile române luaseră cunoștință de observațiile Comisiei de la Veneția, care a considerat că aceste condiții se aflau în contradicție cu principiile egalității, reprezentării proporționale și pluralismului în cadrul minorităților²⁴ (v. de asemenea observațiile de mai sus privind articolul 7).

192. Având în vedere forma de autonomie culturală propusă, Comitetul Consultativ observă că procedurile necesare pentru a deveni membru al Consiliului Național al Autonomiei Culturale al fiecărei minorități sunt mai deschise, permițând diferitelor tipuri de organizații ale minorităților să propună candidați. În același timp, Comitetul Consultativ își exprimă speranța că prezenta dezbateră parlamentară va oferi toate clarificările necesare privind instituțiile, procedurile și mecanismele introduse de proiectul de lege, incluzându-le pe cele privind situația minorităților naționale care nu sunt dispuse sau nu au capacitatea să folosească mecanisme de autonomie culturală ca un mijloc de a participa în viața publică (v. de asemenea observațiile de mai sus privind articolul 5).

Recomandări

193. Comitetul Consultativ încurajează autoritățile să continue și să dezvolte măsuri în vederea promovării participării romilor în viața publică, în special prin găsirea de metode care să eficientizeze structurile stabilite la acest nivel.

194. Autoritățile ar trebui, de asemenea, să identifice metode de a clarifica poziția instituțională a Consiliului Minorităților Naționale și de a crește eficiența acțiunilor sale, oferind în același timp oportunitatea organizațiilor care nu fac parte din Consiliul Minorităților Naționale să fie implicate în luarea deciziilor și să aibă acces la resursele alocate de către stat pentru protecția minorităților naționale.

195. Autoritățile ar trebui să monitorizeze implementarea legislației în domeniul facilitării recrutării în sistemul de justiție a persoanelor aparținând minorităților reduse numeric.

196. Autoritățile trebuie să asigure, în interesul persoanelor aparținând minorităților, ca proiectul de Lege privind statutul minorităților naționale să fie conform cu principiile egalității de șanse și pluralismului atât în interiorul minorităților, cât și între organizațiile care le reprezintă. Mai mult decât atât, claritatea normativă ar trebui să existe în privința instituțiilor și procedurilor formei de autonomie culturală propusă în proiectul de lege.

III. CONCLUZII

197. Comitetul Consultativ consideră că prezentele concluzii pot servi ca baza pentru concluziile și recomandările ce urmează a fi adoptate de către Comitetul Miniștrilor în privința României.

Evoluții pozitive

198. De la adoptarea Opiniei Comitetului Consultativ în aprilie 2001 și a Rezoluției Comitetului Miniștrilor în martie 2002, România a continuat să acorde o deosebită atenție protecției minorităților naționale. Au fost făcuți pași importanți în vederea consolidării și extinderii legislației și practicii existente în domeniul protecției minorităților, implicându-i în mod constant în acest proces pe reprezentanții minorităților naționale.

199. La nivel legislativ, acești pași au avut ca rezultat noi reglementări constituționale și legale în sfere cu impact direct asupra persoanelor aparținând minorităților naționale. Eforturi sporite au fost de asemenea făcute în vederea dezvoltării corespunzătoare a unei baze legale și instituționale pentru prevenirea și combaterea manifestărilor de discriminare, intoleranță și ostilitate pe criterii etnice. De asemenea, un proiect de Lege privind statutul minorităților naționale se află încă în dezbateri în cadrul parlamentului.

200. Măsuri speciale adoptate în vederea promovării egalității depline și efective a persoanelor aparținând minorităților naționale au produs rezultate în domenii variate, incluzând educația, utilizarea limbilor minorităților naționale în sfera publică și participarea la procesul de luare a deciziilor. Reprezentanții minorităților naționale recunosc existența unui climat social favorabil toleranței și dialogului intercultural și consimt că s-au înregistrat evoluții pozitive din acest punct de vedere.

201. Situația romilor continuă să rămână o prioritate pentru autorități. În ultimii ani au fost adoptate numeroase măsuri sectoriale menite să combată excluderea socială a romilor și să reducă discrepanțele majore care continuă să îi separe de restul populației în majoritatea regiunilor. Mai mult decât atât, au fost făcute eforturi semnificative pentru a îmbunătăți imaginea publică a romilor, precum și relația lor cu poliția.

Elemente preocupante

202. Deși România are un cadru legal și instituțional dezvoltat pentru protejarea minorităților naționale, anumite insuficiențe cu privire la implementarea unor măsuri legislative continuă să fie semnalate, în special la nivel local. Dificultățile financiare afectează multe domenii importante pentru protecția minorităților naționale, cum ar fi educația, și au impact de asemenea asupra implementării efective a măsurilor adoptate de guvern. Eforturile trebuie continuate în vederea redresării dezechilibrelor ce reies din sprijinul oferit de stat diferitelor minorități naționale, în diferite domenii. Procesul de restituire a proprietăților, în prezent în desfășurare, are capacitatea de a crește resursele grupurilor mai prospere și de a plasa pe membrii altor grupuri, de exemplu romii, într-o poziție dezavantajată. Cu toate acestea, nu s-a făcut încă o evaluare a impactului acestui proces asupra diferitelor grupuri.

203. În mod similar, autoritățile ar trebui să adopte o abordare mai deschisă, în dialogul lor cu minoritățile naționale, față de alte organizații decât cele reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale și, în manieră extinsă, față de alte grupuri care și-au exprimat interesul de a primi protecția acordată de Convenția-cadru.

204. În ciuda numeroaselor inițiative luate de guvern, un procentaj numeros de romi continuă să se confrunte cu dificultăți importante și manifestări discriminatorii în diferite domenii, inclusiv muncă, locuințe, sănătate și educație.

205. Mai mult decât atât, impactul măsurilor de conștientizare luate cu scopul de a îmbunătăți imaginea publică a romilor și de a încuraja o atitudine mai pozitivă față de aceștia în cadrul societății rămâne limitat. Manifestările publice de ostilitate și intoleranță încă sunt semnalate în anumite organe de presă, precum și în anumite declarații făcute de autorități publice și, în ciuda evoluțiilor înregistrate în acest domeniu, în atitudinea anumitor membri ai poliției.

Recomandări

206. În completarea măsurilor ce vor fi luate pentru a implementa recomandările detaliate cuprinse în capitolele I și II ale Opiniei Comitetului Consultativ, autoritățile sunt invitate să ia următoarele măsuri în vederea unei mai bune implementări a Convenției-cadru:

- intensificarea măsurilor de conștientizare a publicului, politicienilor și a presei privind importanța toleranței și a respectului pentru diversitate și asigurarea că programa educațională reflectă, în mod adecvat, diversitatea societății românești; luarea de măsuri eficiente pentru a consolida dialogul interetnic și înțelegerea reciprocă în zonele unde persoanele aparținând majorității sunt în minoritate;
- să acționeze mai hotărât pentru a preveni și combate discriminarea și excluderea socială a romilor și să abordeze în mod prioritar dificultățile cu care aceștia se confruntă în domeniul muncii, locuințelor, sănătății și educației; să evalueze efectele procesului de restituire a proprietăților asupra situației persoanelor aparținând comunității romilor;
- să contureze metode pentru a oferi intervale orare mai convenabile pentru programele de televiziune în limbile minorităților și să promoveze un acces sporit al romilor la posturile de radio locale;
- să continue și să sporească inițiativele luate cu scopul de a îmbunătăți situația romilor în domeniul educației și să dezvolte învățarea limbii lor; să continue și să monitorizeze măsurile luate pentru a preveni și a combate izolarea copiilor romi în sistemul educațional;
- să sporească eforturile, ceea ce presupune și o creștere în bugetul general pentru educație, în vederea asigurării disponibilității cadrelor didactice calificate și a manualelor în număr suficient pentru învățarea în, respectiv a limbilor minoritare, în special pentru minoritățile reduse numeric;
- să promoveze participarea persoanelor aparținând minorităților naționale în sfera publică la nivel central și local, în special în ceea ce privește minoritatea romilor și minoritățile reduse numeric; să încurajeze pluralismul în interiorul minorităților și să dezvolte contacte cu organizațiile care nu sunt reprezentate în Consiliul Minorităților Naționale, pentru a evita politizarea inutilă a organizațiilor minorităților;
- să realizeze o evaluare a efectelor legale și instituționale ca de altfel și a implicațiilor bugetare ale proiectului de Lege privind statutul minorităților naționale și să asigure conformitatea proiectului de lege cu principiile reflectate de Convenția-cadru.